

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Problematika politického vývoje období Heisei se zaměřením na časté
střídání japonských premiérů

Japanese political development during the Heisei period with focus on
frequent changes of Japanese prime ministers

Olomouc 2021, Silvie Hikešová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Sylva Martinásková, Ph. D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Anotace

Jméno autora: Silvie Hikešová

Jméno vedoucí diplomové práce: Mgr. Sylva Martinásková, Ph. D.

Název fakulty, katedry: Filozofická fakulta, Katedra asijských studií

Název práce: Problematika politického vývoje období Heisei se zaměřením na časté střídání japonských premiérů

Počet stran: 79

Počet znaků včetně mezer: 151 479

Počet použitých zdrojů: 69

Klíčová slova: Japonská politika, období Heisei, japonský premiér, rezignace, politické klima

Cílem této práce je, zjistit, jaká byla nejčastější příčina jednotlivých premiérů v období Heisei (1989–2019), a zdali tyto rezignace nějak odrážejí problematiku politického vývoje v této době. Práce je rozdělena na čtyři části. V první části je stručně rozebrán celý historický vývoj Japonska v období Heisei se zaměřením na ekonomický vývoj, politický a vývoj role Japonska na mezinárodním poli. V druhé části jsou rozebírány pravomoci japonského premiéra. Ve třetí části se zaměřuji na příčiny rezignací jednotlivých premiérů a čtvrtá část je zaměřena na celkovou analýzu jejich rezignací.

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své diplomové práce Mgr. Sylvě Martináskové, Ph.D., za ochotu, cenné rady a čas věnovaný mé diplomové práci. Také bych ráda poděkovala své rodině, partnerovi a přátelům za podporu po celou dobu studia.

Ediční poznámka

V práci byla k přepisu japonských pojmů a jmen použita česká transkripce.

Všechny japonské pojmy jsou vyznačeny kurzívou a v poznámkách pod čarou jsou k nim doplněny znaky.

Názvy politických stran jsou uváděny v češtině a jedná se o autorův překlad. Zároveň strana Kómeitó zůstává jako jediná nepřeložená a je uváděna v japonštině, jelikož se tento název běžně používá i v češtině. K politickým stranám je v poznámkovém aparátu uveden japonský ekvivalent (znaky i česká transkripce).

Zkratky uvedené u některých politických stran vycházejí z jejich českých překladů.

Jména jsou zapisována podle japonského standardu, tedy v pořadí příjmení, jméno.

Zdroje jsou uvedeny v citační formě ČSN ISO 690.

U jednotlivých premiérů jsou v závorkách uvedeny délky jejich úřadů.

Obsah

Úvod.....	8
Historický vývoj období Heisei	10
Ekonomický vývoj v Japonsku od 90. let do roku 2012	10
Japonsko a mezinárodní vztahy od 90. let do roku 2012	14
Politická situace v Japonsku od 90. let do roku 2012	18
Postavení a úloha japonského premiéra.....	26
Oficiální pravomoci premiéra podle japonské ústavy	26
<i>Habacu</i> – frakce	27
Železný trojúhelník	29
Nová politická scéna od 90. let a proměna postavení japonského premiéra.....	30
Přehled jednotlivých premiérů.....	33
Takešita Noboru	33
Uno Sósuke	35
Kaifu Tošiki	36
Mijazawa Kiiči	38
Hosokawa Morihiro	39
Hata Cutomu	41
Murajama Tomiichi.....	43
Hašimoto Rjútaró	45
Obuči Keizó	46
Mori Joširó	47
Koizumi Džun'ičiró	48
Abe Šinzó	50
Fukuda Jasuo.....	52
Asó Taró.....	53
Hatojama Jukio.....	54
Kan Naoto	56
Noda Jošihiko.....	58
Analýza příčin rezignací jednotlivých premiérů.....	60
Vyslovení nedůvěry vládě.....	60
Rezignace z důvodu nízké popularity kabinetu	60
Rezignace z důvodu propadu strany u voleb.....	61
Rezignace z důvodu korupčního či jiného skandálu	61
Ostatní důvody odchodu z vlády.....	62

Odraz politických problémů a změn na rezignaci premiéra	63
Takešitovy a Unoovy skandály	63
Rozkol v LDS a boj o změnu volebního systému	64
Vláda koalic	65
Zpátky k LDS?	67
Koizumiho odkaz a propad LDS	68
DSJ u moci	68
Ozawa Ičiró	69
Závěr	70
Summary	72
Seznam literatury	73
Seznam internetových zdrojů.....	74

Úvod

Období Heisei (1989–2019) přineslo Japonsku řadu změn. Roku 1989 zemřel císař Hirohito, čímž se v Japonsku nadobro pomyslně uzavřelo období spojené s druhou světovou válkou a začala nová éra císaře Akihita. Zároveň v témže roce skončila studená válka a bipolární rozdělení světa, čímž se Japonsku otevřely na poli zahraničních vztahů nové výzvy.

V oblasti ekonomiky nastal konec poválečného růstu a namísto něj se Japonsko muselo potýkat s prasknutím ekonomické bubliny, a následnou recesí a stagnací. Stále častěji se projevovala nespokojenost občanů s politickými korupčními skandály. Vůbec poprvé (po více než 35 letech) ztratila Liberální demokratická strana svou většinu v parlamentu a vznikla první poválečná koaliční vláda. Mimo jiné došlo ke změně volebního systému, který ve velké míře ovlivnil politické klima a roli premiéra na domácí politické scéně, čemuž se budu podrobněji věnovat v druhé kapitole.

Japonsko během období Heisei zasáhlo i několik přírodních katastrof, jako bylo zemětřesení v Kóbe nebo zemětřesení v oblasti Tóhoku. Kromě toho se země potýkala s řadou sociálních problémů jako je klesající porodnost a s ní související stárnutí populace nebo rozšiřující se finanční nerovnost mezi jednotlivými domácnostmi. Z tohoto důvodu se v této práci zaměřuji i na politické pozadí tohoto období s důrazem na osobnosti japonských premiérů, kteří se právě v této době často střídali.

Přes všechny výše zmíněné problémy je Japonsko stabilní, ekonomicky velmi rozvinutou zemí s demokratickou ústavou, která platí již od roku 1947. Od začátku období Heisei to bylo tudíž téměř 50 let od vzniku japonské parlamentární monarchie a stabilní demokracie. Nicméně ve srovnání s jinými parlamentárními monarchiemi, jako je Spojené království nebo Španělské království, se v Japonsku v období 1989–2012 udržel premiér na svém postu v průměru jeden a půl roku (ve Spojeném království je to za stejné období zhruba čtyři a půl roku a ve Španělském království v průměru více než šest let).

Nabízí se tedy otázka, jak je možné, že v zemi, kde přes 40 let vládla stále stejná strana, se od roku 1989 do roku 2012 vystřídal na premiérském postu 17 premiérů. V této práci chci proto zjistit, jaká byla ve zmíněném období nejčastější příčina rezignace japonského premiéra. Zároveň bych chtěla najít odpověď na otázku, zda rezignace jednotlivých premiérů nějakým způsobem odrážela tehdejší politické klima. Zároveň je

však třeba podotknout, že ačkoliv období Heisei trvalo až do roku 2019, ve své práci se zaměřím pouze na období do roku 2012. V tomto roce se totiž na premiérský post dostal Abe Šinzó, který zde setrval až do roku 2020, tedy do dalšího období nazvaného Reiwa, důvod jeho rezignace by tak pro tuto práci nebyl relevantní.

V první kapitole se zaměřím na historický vývoj období Heisei, kde se pokusím obecně popsat vývoj politické scény s ohledem na mezinárodní, společenské a ekonomické problémy.

V druhé kapitole se soustředím na ústavní i mimoústavní pravomoci a úlohy premiéra. V jednotlivých jejích podkapitolách se zaměřím na to, jak jeho pravomoci definuje ústava a do jaké míry může premiér reálně ovlivňovat politiku s ohledem na existenci mimoústavních mocenských skupin, jako jsou například vnitropolitické frakce nebo jednotlivé složky tzv. železného trojúhelníku.

Ve třetí kapitole se budu věnovat osobnostem jednotlivých premiérů se zaměřením výhradně na dobu kolem jejich odchodu z vlády. V poslední, tedy čtvrté kapitole, pak důvody jejich odchodů zanalyzuji, definuji nejčastější důvod jejich rezignace a zhodnotím, zdali jsou jejich odchody z úřadu odrazem problémů daného politického období.

Historický vývoj období Heisei

Dne 7. ledna roku 1989 zemřel císař Hirohito, a tím se uzavřela éra trvající celých 63 let, během níž se dostalo Japonsko od druhé světové války přes americkou okupaci až k vzestupu na pozici světové velmoci.¹ Na trůn usedl nový císař Akihito a spolu s ním začala éra Heisei, jež s sebou přinesla řadu změn i ekonomických, sociálních, ale také problémů, kterým Japonsko muselo od 90. let čelit a z nichž mnohé přetrvávají až do dnešní doby.²

Ekonomický vývoj v Japonsku od 90. let do roku 2012

Na začátku 90. let praskla pomyslná nafukující se ekonomická bublina a způsobila tak řadu obtíží. Hluboká ekonomická recese dala vzniknout jak politickým, tak s nimi spojeným sociálním problémům, které mohly vyřešit pouze rozsáhlé reformy, jež ovšem ne vždy byly efektivní, a tak není překvapující, že řada problémů, které budu v následující kapitole rozebírat, nebyla do dnešní doby vyřešena. Zároveň tak definitivně skončilo období rozkvětu japonského hospodářství, které začalo v druhé polovině 50. let 20. století a které na počátku 80. let stále ještě doznívalo, a Japonsko bylo považováno za světovou ekonomickou velmoc.³

Během 90. let se průměrný roční nárůst hrubého domácího produktu vyšplhal maximálně na 1 % a naopak procento nezaměstnanosti stále stouvalo až k 5 %.⁴ A ačkoliv se 5 % nezdá jako příliš vysoké číslo, v japonském měřítku to znamenalo téměř 3,5 milionů obyvatel bez práce.⁵ Japonská vláda však stále vykonávala stejnou fiskální politiku, kdy se pomocí veřejných zakázek snažila povzbudit ekonomický růst, ačkoliv viděla, že tento způsob fiskálního stimulu nevede ke změně k lepšímu. Odvětví nemovitostí a akcií, která byla nejvíce postižena bublinovou ekonomikou, se stále ještě

---

¹ HANLEY, Susan B. a John W. TREAT. Symposium on Continuity and Change in Heisei Japan: Introduction. *Journal of Japanese Studies*, 1997, **23**, 253–255. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/133157. s. 253.

² GORDON, Andrew. *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-511060-9. s. 310.

³ SAMUELS, Richard J. Japan in 1989: Changing Times. *Asian Survey* [online]. 1990, **30**(1), 42-51 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.2307/2644771](https://doi.org/10.2307/2644771). s. 343.

⁴ URIU, Robert. Japan in 1998: Nowhere to Go but Up? *Asian Survey* [online]. 1999, **39**(1), 114–124 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.2307/2645600](https://doi.org/10.2307/2645600). s. 114–115.

⁵ URIU, Robert. Japan in 1999: Ending the Century on an Uncertain Note. *Asian Survey* [online]. 2000, **40**(1), 140-150 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.2307/3021228](https://doi.org/10.2307/3021228). s. 145.

nestabilizovala a jedinou vládní stimulací japonské ekonomiky byla podpora pracovních projektů a snižování úrokové sazby.⁶

Obyvatelstvo, které ztrácelo práci, navíc nemělo prostředky k investování a ke spotřebě a ani nebylo ochotno vydávat své úspory, neboť nemělo v japonskou ekonomiku ani vládu důvěru. Japonsko tak potřebovalo silnou rozhodnou vládu, která provede razantní změny. Paradoxně se však vláda ze strachu, aby neudělala nějaký chybný krok, držela zpátky a volila raději opatrnost.

Bylo třeba se zaměřit i na bankovní krizi, která také vznikla v důsledku bublinové ekonomiky a kvůli níž v Japonsku krachovaly nejen malé banky, ale i velké banky zatížené nesplacenými úvěry krachujících podnikatelů. Dokud byly zatíženy banky, nebyl možný ani ekonomický růst země vzhledem k nedostatku finančních prostředků na půjčky lidem se zájmem investovat nebo zakládat nový podnik.⁷

Roku 1998 byla vytvořena takzvaná Komise pro finanční obnovu, která měla dbát na to, aby se banky co nejefektivněji a nejrychleji zbavovaly nesplacených úvěrů. Na začátku roku 1999 bylo možné vidět výsledky, počet nesplacených úvěrů se zmenšil, banky přestaly krachovat a zmenšila se i obava z toho, že by tato bankovní krize mohla přerůst ve vážnější finanční krizi.⁸ Je však nutno podotknout, že i přes tento drobný úspěch byla nálada ve společnosti stále skeptická. Japonské podniky stále krachovaly, firmy propouštěly své zaměstnance a nezaměstnanost se stále pohybovala na vysokých číslech (k roku 1998 činila 4,1 %⁹).

Do nového milénia vstoupilo Japonsko s nejasnými představami o své vlastní budoucnosti a několika nevyřešenými problémy z předchozích let, které v podstatě začaly prasknutím bublinové ekonomiky. Cílem japonské vlády pak bylo hlavně znovu oživit stagnující ekonomiku. K velkému zklamání všech se tak nestalo.

Na začátku milénia pak tehdejší premiér Koizumi sliboval, že ukončí ekonomickou stagnaci v Japonsku, ale navzdory všem slibům se jeho vládě nepodařilo na začátku milénia nastartovat japonskou ekonomiku tak, jak si premiér představoval. Právě

---

⁶ URIU, R. Japan in 1998: Nowhere to Go but Up? s. 114–115.

⁷ URIU, R. Japan in 1998: Nowhere to Go but Up? s. 115–116.

⁸ URIU, R. Japan in 1999: Ending the Century on an Uncertain Note. s. 144.

⁹ Knoema.com. *One Platform for Data Discovery, Management and Visualization, Regardless of Technical Expertise* – *knoema.com* [online]. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://knoema.com/atlas/Japan/Unemployment-rate>.

naopak, ačkoliv rok 2000 ukazoval pozitivní hospodářský růst¹⁰, japonská ekonomika se v následujících letech dostala do recese a následné stagnace. Nezaměstnanost stále stoupala a v roce 2002 dokonce s 5,4 %¹¹ dosáhla pomyslného vrcholu v japonských dějinách. Nesplacené úvěry japonských bank neklesaly, naopak se spíše zvedaly, a zvedal se i státní dluh, který se stal jedním z nejvyšších mezi vyspělými státy.¹²

Kromě ekonomických problémů začalo být japonské hospodářství od počátku nového tisíciletí zatíženo klesající porodností, která podle odborníků bude mít za následek pokles populace v roce 2100 až na 55 milionů obyvatel, s čímž nastanou problémy spojené se stárnoucí populací. Přestože pokles obyvatelstva s sebou nese mnoho výhod, jako jsou méně přeplněná města, dostupnější bydlení, dostatek surovin nebo například zlepšení ekologické situace, pokles obyvatel ve státě s vysokou životní úrovní a vysokým věkovým průměrem, zároveň přináší hrozbu stárnoucí populace, která už pro stát tak žádaná a výhodná není.¹³ Roku 1998 poprvé počet osob v postproduktivním věku převýšil počet osob mladších 15 let a čísla se i nadále zvyšují.¹⁴ Problém stárnoucí populace, jenž se netýká pouze Japonska, ale vyspělých států obecně, nakonec vyústí v nedostatek pracovních sil, dojde k zatížení celého sociálního systému, bude třeba navyšovat daně a přinese s sebou mnoho dalších nevýhod. Od počátku 21. století se tak stárnoucí populace stala jedním z hlavních problémů japonské vlády.¹⁵

Na začátku nového tisíciletí se k ostatním ekonomickým problémům také přidal enormní nárůst státního dluhu, který byl v Japonsku vůbec největší mezi ekonomicky rozvinutými státy světa. Mezi léty 2005 a 2009 narostl státní dluh ze 170 % téměř na 200 %.¹⁶ Japonskou ekonomiku navíc stále trápila nevyřešená bankovní krize

---

¹⁰ LINCOLN, Edward J. Japan in 2000 The Year that Could Have Been but Was Not. *Asian Survey* [online]. 2001, **41**(1), 49–60 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2001.41.1.49. s. 55.

¹¹ Knoema.com. *One Platform for Data Discovery, Management and Visualization, Regardless of Technical Expertise – knoema.com* [online]. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://knoema.com/atlas/Japan/Unemployment-rate>.

¹² LINCOLN, Edward J. Japan in 2000. The Year that Could Have Been but Was Not s. 73.

¹³ GORDON, A. *The modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*. s. 323–324.

¹⁴ REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Vyd. 2., Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Dějiny států. ISBN 9788071065135. s. 391.

¹⁵ GORDON, A. *The modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*. s. 323–324.

¹⁶ Japan National Debt 2019 | [countryeconomy.com](https://countryeconomy.com/national-debt/japan). | *countryeconomy.com* [online]. [cit.18.06.2021]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/national-debt/japan>.

a deflace.¹⁷ Roku 2008 se ke všemu přidala ještě celosvětová ekonomická krize a bylo tedy jasné, že ani po téměř 20 letech neúspěšného boje o oživení japonské ekonomiky nemělo ani tentokrát Japonsko nakročeno správným směrem.¹⁸

V období od roku 2000 začíná Japonsko trápit další problém, vinou dlouhotrvající ekonomické stagnace začal v zemi stoupat počet domácností, které žijí s minimálním příjmem. Spolu s tím souvisí narůstající počet pracujících, kteří nemají stabilní zaměstnání a adekvátní příjem a benefity, které by normálně z takového zaměstnání pramenily. V Japonsku se tak mezi těmito lidmi a lidmi se stálým, stabilním zaměstnáním začaly pomalu rozevírat příjmové nůžky a platová nerovnost se vyšplhala nad průměr zemí OECD.¹⁹

Na domácí scéně se z důvodu rostoucího státního dluhu a stagnující ekonomiky rozdělila tehdy vládnoucí Demokratická strana Japonska²⁰ (dále jen DSJ) na dva tábory. Jedna strana navrhovala dluh řešit zvýšením spotřební daně, která se svými 5 % byla stále nejnižší mezi vyspělými zeměmi. Druhá strana měla naopak obavu z toho, že navýšení daní způsobí inflaci, což byla poslední věc, kterou Japonsko k nastartování stagnující ekonomiky potřebovalo.²¹ Strana nakonec v roce 2012 prosadila zvýšení spotřební daně s nadějí, že se tímto krokem podaří alespoň částečně státní dluh snížit. Když se ale podíváme na data, která ukazují míru státního dluhu, můžeme vidět, že státní dluh až do roku 2015 stoupal a až teprve v roce 2016 začal mírně klesat.²²

Pro ekonomiku Heisei je tedy charakteristická dlouhodobá stagnace, která způsobila mnoho dalších problémů, jmenovitě jsou jimi například zvýšená nezaměstnanost,

---

¹⁷ PARK, Gene a Steven VOGEL. Japan in 2006: A Political Transition. *Asian Survey* [online]. 2007, **47**(1), 22–31 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2007.47.1.22. s. 23–24.

¹⁸ ARASE, David. Japan in 2009: A Historic Election Year. *Asian Survey* [online]. 2010, **50**(1), 40–55 [cit. 2021-6-17]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2010.50.1.40. s. 40.

¹⁹ ARASE, David. Japan in 2008: A Prelude to Change?? *Asian Survey* [online]. 2009, **49**(1), 107–119 [cit. 2021-6-17]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2009.49.1.107. s. 116.

²⁰ Japonsky 民主党 (*minšutó*).

²¹ ROSENBLUTH, Frances McCall. Japan in 2011. *Asian Survey* [online]. 2012, **52**(1), 15–27 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2012.52.1.15. s. 19.

²² Prime Minister's approval rating plunges – UPI Archives. *Top News, Latest headlines, Latest News, World News & U.S News - UPI.com* [online]. Copyright © 2021 United Press International, Inc. All Rights Reserved. [cit. 21.06.2021]. Dostupné z: <https://www.upi.com/Archives/1992/03/10/Prime-Ministers-approval-rating-plunges/2549700203600/>.

zvyšující se počet chudých a stoupající státní dluh. Termín ztracená dekáda²³, který byl původně používán pro 90. léta, se nakonec rozšířil i na dalších 20 let a ze ztracené dekády se tak stalo 30 ztracených let, se kterými se Japonsko potýká dodnes. Vzhledem k japonské stárnoucí populaci, která s sebou přináší řadu dalších ekonomických problémů, se dá říct, že ani vyhlídky do budoucna nejsou pro japonskou ekonomiku zcela příznivé.

Japonsko a mezinárodní vztahy od 90. let do roku 2012

Kromě problémů na domácí scéně se Japonsko muselo od 90. let vypořádat ještě s problémy mezinárodními. Bylo třeba, aby se Japonsko plně chopilo své role světové velmoci a začalo se více angažovat v mezinárodních záležitostech.²⁴ Japonský premiér z roku 1993 Hosokawa Morihiro přirovnal tehdejší japonskou situaci k tzv. třetímu otevření se světu Japonska²⁵. Zdůraznil, že Japonsko se musí více zabývat i světovou scénou, nejen se soustředit na vnitřní záležitosti.²⁶

Od začátku 90. let se navíc Japonsko začalo aktivně podílet na mírových operacích OSN. Nejdříve se jednalo o finanční výpomoc během války v Perském zálivu. To se však setkalo s nespokojeností USA i jiných států OSN, kterým se pouhá finanční výpomoc zdála nedostatečná.²⁷ Z tohoto důvodu byl hned roku 1992 vydán zákon o mezinárodní mírové spolupráci, který dovoľoval Japonsku posílat na mírové mise OSN japonské jednotky sebeobrany²⁸. V této době vzniklo několik dalších zákonů týkajících se jednotek sebeobrany a Japonsko se tak od roku 1992 pravidelně podílí na mírových misích OSN. Ještě téhož roku se účastnilo mise například v Kambodži, následně v Mosambiku, Rwandě a dalších státech.²⁹

Na mezinárodním poli i na domácí scéně tak vyvstala otázka, zdali nejsou tyto akce v rozporu s 9. článkem japonské ústavy, ve kterém se Japonsko vzdává práva vést válku

---

²³ AOKI, Reiko. A Demographic Perspective on Japan's 'Lost Decades.' *Population and Development Review* [online]. 2013, **38**, 103–112. [cit. 21.06.2021]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/23655289. s. 103.

²⁴ FUKUSHIMA, Kiyohiko. The revival of 'big politics' in Japan. *International Affairs* [online]. 1996, **72**(1), 53–72 [cit. 2021-6-17]. ISSN 1468-2346. Dostupné z: [doi:10.2307/2624749](https://doi.org/10.2307/2624749). s. 54.

²⁵ Jako tomu bylo roku 1853 a roku 1945.

²⁶ FUKUSHIMA, K. The revival of 'big politics' in Japan. s. 53.

²⁷ GORDON, An. *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*. s. 315.

²⁸ Japonsky 自衛隊 (*džieitai*).

²⁹ LABUS, David. *Japonsko. Stručná historie států*. Praha: Libri, 2009. ISBN 9788072774265. s. 150.

a odmítá použití síly při řešení mezinárodních sporů.³⁰ Od první mírové operace se tak řeší problematika 9. článku a otázka změny ústavy, která až dodnes zůstává nevyřešená a je předmětem mnoha politických diskuzí jak na půdě parlamentu, vlády, či mezi běžnými japonskými občany.³¹

Co se týče zahraničních vztahů, tak vztahy Japonska a Ruské federace, Čínské lidové republiky či Korejské republiky se ke konci 90. let nijak výrazně neměnily. Japonsko se omluvilo Korejské republice za své činy během druhé světové války, s Čínskou lidovou republikou nadále pokračovalo v diplomatických jednáních³² a s Ruskou federací neustále pokračovalo v odkládání konečných rozhodnutí ohledně uzavření oficiální mírové smlouvy a v jednání ohledně sporných území.³³

Na mezinárodní scéně se Japonsko, které velmi často v mezinárodních otázkách následovalo politiku USA, na počátku milénia ještě nedostalo z jejich stínu. Roku 2000 hostilo Japonsko summit G8, přičemž tehdejší premiér Obuči vybral symbolicky jako místo summitu Okinawu, kde by za přítomnosti vysokých státních činitelů ostatních zemí mohl vážně projednat přítomnost vojenských jednotek USA v Japonsku, po jeho smrti³⁴ však tento plán nikdo nedokončil, a tak Japonsko pouze pokorně zaujalo neutrální postoj ohledně ostatních probíraných otázek, zatímco skrze obrovské výdaje, které na summit vynaložilo, se snažilo prezentovat svou přední pozici vyspělého státu. Paradoxně tak stát, který už přes 10 let bojoval s ekonomickými problémy, utratil až stonásobek toho, co v předchozím roce hostitelské Německo. Japonsko tak ukázalo, jak je pro něj důležitý zejména vnější dojem, nikoliv skutečné jednání.³⁵

Počátkem milénia, kdy se na premiérský post dostal Koizumi Džun'ičiró, sklídila vláda kritiku hned za několik kroků na mezinárodní scéně. 11. září roku 2001 proběhl teroristický útok na USA a japonská reakce byla překvapivě rychlá a aktivní

---

³⁰ 日本国憲法 | e-Gov 法令検索. *e-Gov 法令検索* [online]. Copyright © Ministry of Internal Affairs and Communications All Rights Reserved. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=321CONSTITUTION>.

³¹ JANSEN, Marius B. *The making of modern Japan*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press, 2000. ISBN 0-674-00991-6. 759.

³² URIU, R. Japan in 1998: Nowhere to Go but Up? s. 123.

³³ ZAGORSKY, Alexei V. Three Years on a Path to Nowhere: The Hashimoto Initiative in Russian-Japanese Relations. *Pacific Affairs* [online]. 2001, 74(1) [cit. 2021-6-18]. ISSN 0030851X. Dostupné z: [doi:10.2307/2672488](https://doi.org/10.2307/2672488). s. 92.

³⁴ Premiér Obuči Keizó zemřel během svého premiérského úřadu.

³⁵ LINCOLN, E. J. Japan in 2000 The Year that Could Have Been but Was Not. s. 58–59.

v porovnání s dosavadními reakcemi japonských vlád v krizových situacích. Premiér Koizumi byl jedním z prvních, kdo kontaktoval prezidenta Bushe ihned pár hodin po útoku a vyjádřil podporu americké zahraniční politice v oblasti Středního východu, proti čemuž se veřejnost ostře ohrazovala.³⁶ Avšak i navzdory tomu byla v roce 2001 vyslána do Indického oceánu námořní flotila, která měla pomoci americkým jednotkám ve válce v Afghánistánu. V prosinci byl pak schválen zákon o mezinárodní mírové spolupráci, který ulehčoval podmínky pro účast japonských jednotek sebeobrany na akcích tohoto typu.³⁷ Znovu se tak otevřela otázka úpravy 9. článku japonské ústavy.

Roku 2002 navštívil japonský premiér Pchjongjang s cílem znovu obnovit diplomatická jednání s KLDK. Během setkání s Kim Čong-ilem se mu dostalo omluvy za únos 13 japonských občanů v 70. a 80. letech. O měsíc později se dokonce vládě podařilo některé z nich znova navrátit do Japonska³⁸ a v roce 2004 pak bylo vyjednáno propuštění pěti dětí, které se narodily uneseným japonským občanům v KLDK.³⁹ Nadšení veřejnosti ale netrvalo dlouho, neboť Kim Čong-il se záhy doznal k tajnému jadernému programu na obohacování uranu, k jehož zrušení se zavázal už roku 1994.⁴⁰ Co se týče zahraniční politiky mezi léty 2006 a 2009, všichni japonští premiéři potřebovali napravovat diplomatické vztahy s Čínskou lidovou republikou i Korejskou republikou, které kvůli Koizumiho častým návštěvám kontroverzní svatyně Jasukuni⁴¹ ochladily.⁴² Soustředili se také na posílení vztahů v celé jihovýchodní Asii a na dohody o

---

³⁶ LINCOLN, Edward J. Japan in 2001: A Depressing Year. *Asian Survey* [online]. 2002, **42**(1), 67–80 [cit. 2021-6-22]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2002.42.1.67. s. 78.

³⁷ URIU, Robert. Japan in 2002: An Up-and-Down Year, but Mostly Down. *Asian Survey* [online]. 2003, **43**(1), 78–90 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2003.43.1.78. s. 88.

³⁸ KABASHIMA, Ikuo a Gill STEEL. The Koizumi Revolution. *PS: Political Science and Politics* [online]. 2007, **40** (1), 79–84 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/20451895. s. 81–82.

³⁹ KABASHIMA, I. a G. STEEL. The Koizumi Revolution. s. 82–83.

⁴⁰ URIU, R. Japan in 2002: An Up-and-Down Year, but Mostly Down. s. 86–87.

⁴¹ Jasukuni je svatyně zasvěcená padlým vojákům i civilistům. Mezi nimi jsou ale mimo jiné i váleční zločinci druhé světové války, jejichž uctívání je vnímáno, zejména Korejskou republikou a Čínskou lidovou republikou, jako součást revizionismu japonského imperialismu. Koizumi visits war shrine as he pledged – The New York Times. *The New York Times – Breaking News, US News, World News and Videos* [online]. Copyright © [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2005/10/17/world/asia/koizumi-visits-war-shrine-as-he-pledged.html>.

⁴² PARK, G. a S. VOGEL. Japan in 2006: A Political Transition. s. 23.

nových obchodních spolupracích. Premiér Fukuda navíc předsedal setkání G8 v červnu roku 2008 na Hokkaidu, kde bylo zásadním tématem globální oteplování a ekologie.⁴³ Když se dostala roku 2009 k moci DSJ, odklonila se od mezinárodní politiky Liberálně demokratické strany⁴⁴ (dále jen LDS), která spočívala v posilování vztahů s USA a v neustálém porušování 9. článku ústavy, kdy se pomocí zákonů upravujících ústavu vysílaly japonské jednotky sebeobraný do Afghánistánu a Iráku. DSJ se držela názoru, že je třeba se přestat USA neustále podvolovat a zaujmout vůči nim pevné stanovisko a na místo toho se soustředit hlavně na vztahy s asijskými sousedy a na ekologické otázky.⁴⁵ Z toho důvodu vláda hned na začátku svého funkčního období rozhodla, že neprodlouží protiteroristický zákon, který dovoľoval jednotkám sebeobraný účastnit se mise v Indickém oceánu, kde dodávaly potřebné palivo americkým jednotkám během války v Afghánistánu, a japonské jednotky sebeobraný se tak musely po dlouhé době z mise stáhnout.⁴⁶

Ačkoliv se nová vláda snažila i o posílení vztahů s Čínskou lidovou republikou a Korejskou republikou, události se nakonec vyvíjely opačným směrem. V září 2010 zadrželi Japonci čínskou rybářskou loď, která se srazila s dvěma japonskými pobřežními patrolami v japonských vodách ve Východočínském moři poblíž územně sporných ostrovů Senkaku⁴⁷, které si Čínská lidová republika od 70. let nárokuje. Tato událost znovu otevřela nedořešenou otázku územních sporů a ochladila tak vzájemné vztahy.⁴⁸

Stejně tomu bylo i ve vývoji diplomatických vztahů s Korejskou republikou, kdy roku 2012 prezident Korejské republiky navštívil sporné území v Japonském moři, ostrov Takešimu⁴⁹, které si obě země nárokují. Návštěva prezidenta popudila japonskou

---

⁴³ ARASE, D. Japan in 2008: A Prelude to Change? s. 110.

⁴⁴ Japonsky 自由民主党 (*džijú minšutó*).

⁴⁵ ARASE, D. Japan in 2009: A Historic Election Year. s. 44.

⁴⁶ ARASE, D. Japan in 2009: A Historic Election Year. s. 50.

⁴⁷ V čínštině nazývané Tiao-jü-tao.

⁴⁸ ROSENBLUTH, Frances McCall. Japan in 2010. *Asian Survey* [online]. 2011, **51**(1), 41–53 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2011.51.1.41. s. 51.

⁴⁹ Jihokorejci jej nazývají Dokdo a je v současnosti pod jihokorejskou správou.

veřejnost a plánované jednání na jaře roku 2012 o vzájemné spolupráci mezi Čínskou lidovou republikou, Japonskem a Korejskou republikou se nakonec neuskutečnilo.⁵⁰

Od 90. let se Japonsko chtělo aktivněji zapojovat na mezinárodní scéně. Jedním ze způsobů bylo i vysílání jednotek sebeobrany na zahraniční mise, což ovšem na domácí scéně vyvolalo otázky o platnosti 9. článku japonské ústavy. Ve vztazích se svými nejbližšími sousedy (Korejskou republikou a Čínskou lidovou republikou) střídavě docházelo k ochlazování a utužování vztahů, přičemž důvodem byly převážně územní spory. Kromě těchto vztahů se v rámci Asie snažilo Japonsko také o utužení vztahů se státy jihovýchodní Asie. Zároveň však, i přes snahu vyjednávat, přetrvávaly problémy ve vztazích s KLR. Období Heisei se tak vyznačovalo aktivnější rolí Japonska v mezinárodních otázkách.

Politická situace v Japonsku od 90. let do roku 2012

Počátek období Heisei je charakteristický jednou významnou událostí na japonské politické scéně, a tou byl konec nepřetržitého vládnutí LDS, která v Japonsku vládla od roku 1955. Kromě toho, že strana doplatila na hospodářskou recesi, přispěly k jejímu pádu i úplatkářské skandály, do kterých byla zapletena velká část vysoce postavených členů LDS, a kterým se budu podrobněji věnovat u jednotlivých premiérů.⁵¹ Zároveň se strana musela potýkat s vnitřním rozkolem, který její pád také ovlivnil.

Kvůli jednotlivým skandálům, které členy LDS doprovázely už téměř od jejího založení, začala strana postupně ztrácet důvěru voličů, kteří viděli zdroj korupce ve volebním systému. Bylo tedy na místě, aby se LDS pokusila o jeho reformu. Namísto toho se však japonští občané dočkali zvýšené spotřební daně, s jejíž pomocí se vláda snažila vypořádat s vysokým státním dluhem, který byl následkem stálé hospodářské stagnace.

Opoziční strany začaly využívat klesající popularity LDS a jejich sebedůvěra byla o to více posílená po volbách do horní komory parlamentu roku 1992, kdy LDS ztratila svou nadpoloviční většinu.⁵² Ačkoliv má horní komora parlamentu menší pravomoci než

---

⁵⁰ INOBUCHI, Takashi. Japan in 2012. Voters Swing, and Swing Away Soon *Asian Survey* [online]. 2013, **53**(1), 184-197 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2013.53.1.184. s. 192.

⁵¹ NOBLE, Gregory W. Japan in 1993: Humpty Dumpty had a Great Fall. *Asian Survey* [online]. 1994, **34**(1), 19-29 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.2307/2644953. s. 19.

⁵² SAMUELS, R. J. Japan in 1989: Changing times s. 49-50.

dolní sněmovna, a LDS si stále držela faktickou moc, výsledky voleb znamenaly pro LDS symbolickou porážku a předzvěst jejího pádu.⁵³

Opozice využila na začátku 90. let oslabené pozice LDS a roku 1993 při předčasných volbách do dolní sněmovny získala nadpoloviční většinu, a poprvé tak byla zformována vláda bez LDS. Vzniklá koalice sedmi stran⁵⁴, které i přes rozdílné ideologie a cíle dokázaly dočasně spolupracovat, prosadila očekávaný zákon na změnu volebního systému. Byly zavedeny jednomandátové volební okrsky vzhledem k předchozím středním okrskům s třemi až pěti mandáty. Bylo rozhodnuto, že 300 z 500 mandátů bude voleno většinově. Cílem bylo předcházení korupci a soustředění voličů pouze na kandidáty, nikoliv na strany.⁵⁵ Změna volebního systému, jak bude v kapitole postavení a úloha japonského premiéra přiblíženo, značným způsobem ovlivnila další vývoj japonské politické scény.⁵⁶

K velkému překvapení voličů byla na japonské politické scéně roku 1994 zformována další koalice, a to koalice LDS, Japonské socialistické strany (dále jen JSS) a Nové strany předzvěsti.⁵⁷ Důvodem koalice těchto ideologicky naprosto rozdílných stran byl čistý pragmatismus a snaha LDS dostat se zpátky k moci.⁵⁸ Po volbách, ve kterých LDS získala nadpoloviční většinu, se koalice rozpadla. LDS už však nedosáhla takové obliby jako v období před 90. léty. Pro JSS měla koalice s dlouhodobým rivalem fatální následky, jelikož v očích voličů ztratila svou politickou nezávislost a od rozpadu koalice si dokázala ve volbách zajistit jen velmi nízký počet křesel.⁵⁹

Roku 1995 muselo Japonsko navíc čelit hned dvěma velkými krizím. První z nich byla způsobená přírodní katastrofou. Tou bylo lednové zemětřesení v Kóbe, které lze se silou 7,2 stupně Richterovy škály považovat za jedno z nejvážnějších zemětřesení v Japonsku,

---

⁵³ GORDON, A. *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*. s. 312–313.

⁵⁴ Japonská socialistická strana (日本社会党, *nihon šakaitó*), Japonská strana obrození (新生党, *šinseitó*), Kómeitó (公明党, *kómeitó*), Japonská nová strana (日本新党, *nihon šintó*), Demokratická sociální strana (民社党, *minšató*), Nová strana předzvěsti (新党さきがけ, *šintó sakigake*), Sociálně demokratická federace (社会民主連合, *šakai minšu rengó*).

⁵⁵ LABUS, D. *Japonsko*. s. 151–152.

⁵⁶ GORDON, A. *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*. s. 313–314.

⁵⁷ FUKUSHIMA, K. The revival of 'big politics' in Japan. s. 66.

⁵⁸ GORDON, A. *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*. s. 321.

⁵⁹ GORDON, A. *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*. s. 322.

jež zasáhlo převážně městskou oblast s více než 4 miliony obyvatel.⁶⁰ Škody byly vyčísleny zhruba na 1 bilion jenů⁶¹. Během zemětřesení bylo zničeno téměř 300 tisíc budov, zhroutila se dopravní infrastruktura, dodávka vody, elektřiny i plynu byly přerušeny. V postižené oblasti vypuklo navíc na několik set požárů, tragédie si vyžádala zhruba 6 500 lidských životů a 300 tisíc obyvatel zůstalo bez domova.⁶²

Navzdory výše uvedeným ztrátám se však Kóbe z velké části dostalo do původního stavu před zemětřesením za méně než dva roky. Během 18 měsíců byly znovu otevřeny všechny obchody. Z přístavů, které jsou pro Kóbe významně ekonomicky prospěšné, bylo opět možné vyvázet i dovážet zboží. Veškerá technická infrastruktura byla obnovena do tří měsíců a dopravní infrastruktura do sedmi měsíců.⁶³ Dokonce ani japonská ekonomika neutrpěla tolik, jak by se na první pohled zdálo, neboť v porovnání s obdobím po prasknutí tzv. ekonomické bubliny se jí dařilo o něco lépe.⁶⁴

Podle toho, jak rychle bylo možné navrátit oblast Kóbe opět do původního stavu, lze usuzovat, že si vláda počínala v případě této katastrofy dobře. Vláda se skutečně dokázala dostatečně postarat o znovuoobnovení veškerého fungování postižené oblasti. Nicméně z toho důvodu, že poslední zemětřesení takového rozsahu se odehrálo naposled roku 1923 v Kantó⁶⁵, nebyla centrální ani místní vláda dostatečně připravená a nereagovala dostatečně rychle na situaci bezprostředně po tom, co se zemětřesení odehrálo.

Namísto vlády dokázali pohotově reagovat soukromé agentury, firmy, dobrovolníci, a dokonce i členové místní *jakuzy*. Problém však spočíval v tom, že nikdo neměl dostatek přesných informací a nebylo jasné, které prostředky chybí, a které naopak nadbývají.⁶⁶ Japonská vláda tak v případě zemětřesení v Kóbe selhala v roli dozoru a koordinátora a o dva měsíce později už musela čelit další krizi.

---

⁶⁰ HORWICH, George. Economic Lessons of the Kobe Earthquake. *Economic Development and Cultural Change* [online]. 2000, 48(3), 521–542 [cit. 2021-6-17]. ISSN 0013-0079. Dostupné z: doi:10.1086/452609. s. 521.

⁶¹ データで見る阪神・淡路大震災 | 神戸新聞 NEXT. *神戸新聞 NEXT* [online]. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://www.kobe-np.co.jp/rentoku/sinsai/graph/sp/p1.shtml>.

⁶² HORWICH, G. Economic Lessons of the Kobe Earthquake. s. 521.

⁶³ HORWICH, G. Economic Lessons of the Kobe Earthquake. s. 522.

⁶⁴ HORWICH, G. Economic Lessons of the Kobe Earthquake. s. 524.

⁶⁵ ALLEN, J. Michael. The Price of Identity: The 1923 Kantō Earthquake and Its Aftermath. *Korean Studies* 20 [online]. 1996, 64–93. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23719603>. s. 64.

⁶⁶ HORWICH, G. Economic Lessons of the Kobe Earthquake. s. 529–531.

V březnu roku 1995 byl náboženskou organizací *Óm šinrikjó*⁶⁷ spáchán v tokijském metru sarinový útok, při němž zemřelo 12 lidí a více než 5 000 jich bylo zraněno.⁶⁸ Sarinový útok změnil pohled na náboženské organizace obecně. Japonsko, které se do té doby nemuselo potýkat s teroristickými útoky, muselo najednou čelit útoku, který byl v podstatě způsoben benevolentními zákony, které se týkaly náboženských skupin. Původně malá 15členná skupina, která nabízela kurzy jógy a meditace v čele se zakladatelem Asaharou Šókoem, se během osmi let změnila v rozvětvenou náboženskou organizaci s více než 50 tisíci členy, která měla kapitál několik stovek milionů dolarů.⁶⁹ Kromě samotných finančních prostředků měla organizace rozmanitou škálu vlivných členů kvalifikovaných v nejrůznějších možných odvětvích.⁷⁰ Bylo až překvapivé, kolik kriminální aktivity za sebou skupina měla, a kolik z toho uniklo pozornosti úřadů.⁷¹ Jejich zločinecká minulost dokazovala, že pokud má nějaká organizace dostatek finančních prostředků, vlivné členy a příznivé prostředí, je dokonce možné, aby si vyvíjela vlastní chemické zbraně.⁷²

Jak již bylo zmíněno, organizace byla schopná se tak dlouho vyhýbat spravedlnosti díky zákonu o náboženských organizacích z roku 1951, který podporoval svobodu náboženského vyznání a zbavoval organizace povinnosti platit daně. Náboženské organizace tak byly pod silnou ochranou státu, který se snažil kompenzovat svobodu náboženského vyznání, která byla v Japonsku až do druhé světové války často potlačována.⁷³ Vyšlo tak tedy najevo, že je stát nepřímo chránil.

Po sarinovém útoku muselo dojít k úpravám několika zákonů týkajících se náboženských skupin, tak aby bylo možno co nejvíc postihnout tuto skupinu. Ačkoliv

---

⁶⁷ Ve znacích オウム真理教.

⁶⁸ JONES, Seth G. a Martin C. LIBICKI. Policing and Japan's Aum Shinrikyo. *How Terrorist Groups End: Lessons for Countering Al Qaeda*, RAND Corporation[online]. 2008, 45–62[cit. 2021-6-18]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/10.7249/mg741rc.12. s. 45–46.

⁶⁹ PARACHINI, J. Aum Shinrikyo. *Aptitude for Destruction, Volume 2: Case Studies of Organizational Learning in Five Terrorist Groups*[online]. 2005, 11–36 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.7249/mg332nij.9>. s. 12.

⁷⁰ METRAUX, Daniel A. Religious Terrorism in Japan: The Fatal Appeal of Aum Shinrikyo. *Asian Survey* [online]. 1995, **35**(12), 1140–1154 [cit. 2021-6-22]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.2307/2645835](https://doi.org/10.2307/2645835). s. 1149.

⁷¹ PARACHINI, J. Aum Shinrikyo. s. 14.

⁷² PARACHINI, J. Aum Shinrikyo. s. 12.

⁷³ JONES, S. G. a M. C. LIBICKI. Policing and Japan's Aum Shinrikyo. s. 54–55.

byla do roku 1997 většina hlavních členů zatčena, celý proces se protáhl až do roku 2000, kdy se organizace přejmenovala na Aleph a zřekla se násilných činů, které byly páčány jejími bývalými členy.⁷⁴ Sarinový útok opět dokázal, že japonská vláda nebyla připravena pohotově čelit krizovým situacím a že japonský byrokratický systém byl příliš složitý a neefektivní.

Začátkem nového milénia vyhrála strana LDS volby do dolní sněmovny, od roku 1993 už tradičně v koalici, neboť ztratila svou pevnou pozici a jistou voličskou základnu. Do čela země však strana zvolila roku 2000 premiéra Moriho Joširóa, jednoho z nejméně oblíbených premiérů poválečného období, jehož nízká popularita mezi voliči ohrožovala vládní pozici strany.⁷⁵ Strana pak musela ze svých řad vybrat jiného vhodného kandidáta, který by se v prvé řadě zalíbil hlavně voličům a dovedl stranu k úspěšným volbám do horní sněmovny, které byly plánovány na rok 2001.⁷⁶

Volba nakonec padla na charismatického Koizumiho Džun'ičiróa, který se svými řečnickými schopnostmi a vizáží naprosto odlišnou od všech jeho premiérských předchůdců jevil jako ideální kandidát.⁷⁷ Koizumi hlásal radikální reformy ve všech odvětvích, která v očích voličů tvořila ty největší problémy tehdejší doby jako například privatizace klíčových podniků, decentralizace státní správy, strukturální reformu či omezení státních výdajů.⁷⁸ V kombinaci s jeho rétorickými schopnostmi se velmi rychle stal jasným favoritem mezi voliči a LDS si na dalších pět let zajistila „pevnou půdu pod nohama“.⁷⁹

Roku 2005 se Koizumi soustředil na prosazení jeho největšího cíle – privatizace pošty. Nicméně 37 členů jeho strany bylo proti a návrh zákona neprošel. Koizumi proto rozpustil dolní sněmovnu a vrhl se do obrovského politického boje proti vlastní straně. Celou předvolební kampaň v podstatě založil na své image reformátora, který se snaží japonskou politiku zbavit elitářství a korupce. Díky šikovné hře s médii dokázal v předčasných volbách do dolní sněmovny v roce 2005 zajistit LDS nadpoloviční

---

⁷⁴ JONES, S. G. a M. C. LIBICKI. *Policing and Japan's Aum Shinrikyo*. s. 55–57.

⁷⁵ LINCOLN, E. J. *Japan in 2000. The Year that Could Have Benn but Was Not*. s. 51.

⁷⁶ LINCOLN, E. J. *Japan in 2000. The Year that Could Have Benn but Was Not*. s. 52.

⁷⁷ LINCOLN, E. J. *Japan in 2001: A Depressing Year*. s. 67.

⁷⁸ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 338–340.

⁷⁹ LINCOLN, E. J. *Japan in 2001: A Depressing Year*. s. 73.

většinu křesel. Sám Koizumi ani ne rok po tomto velkolepém vítězství odstoupil z úřadu.⁸⁰

Koizumiho velké vítězství však zároveň předznamenalo pád LDS. Koizumiho kampaň, která byla založená na boji proti vlastní straně, a která se soustředila na myšlenku reformy, stála především na jeho osobnosti. Když poté do funkce nastoupili tři po sobě jdoucí premiéři LDS (Abe Šinzó, Fukuda Jasuo a Asó Taró), kteří se opět vrátili ke starému modelu vlády, nebylo divu, že veřejné hodnocení jejich mandátů nebylo příliš vysoké.

Když vedl Koizumi svou předvolební kampaň, rozbil celé voličské jádro LDS. Sám si uvědomoval, že stoupá počet voličů v urbanizovaných oblastech, a naopak počet voličů z venkova loajálních LDS pomalu ubývá. Aby si Koizumi získal na svou stranu voliče z měst, v podstatě obětoval malé a střední podnikatele a zemědělce z venkovských volebních obvodů a zpřetrhal vazby a výhody, které voliče z venkovských oblastí na LDS vázaly. DSJ pak chytře využila zklamání voličů z této oblasti a před volbami do horní sněmovny se soustředila právě na ně.⁸¹ Nebylo proto příliš velkým překvapením, když pak ve volbách do horní sněmovny v roce 2007 získala převahu právě DSJ.⁸²

Roku 2007 tak vyslali voliči během voleb do horní sněmovny jasný signál, že politika DSJ, která se na rozdíl od LDS soustředila zejména na sociální zabezpečení, na rozšiřující se propast mezi chudými a bohatými domácnostmi, na stárnoucí populaci a jiné sociální problémy, je jim bližší. Bylo jasné, že pokud se LDS nezačne alespoň částečně věnovat podobným otázkám, bude její pozice v nadcházejících volbách do dolní sněmovny ohrožena. Na politické scéně se však nic zásadního nezměnilo a LDS nedokázala voličům nabídnout to, co si veřejnost žádala. Důsledkem toho se LDS ve volbách v roce 2009 dočkala katastrofálního výsledku a DSJ se naopak v koalici se Sociálně demokratickou stranou⁸³ a Novou stranou předzvěsti mohla pyšnit ziskem dvou třetin křesel v parlamentu.⁸⁴

---

⁸⁰ CHRISTENSEN, Ray. An Analysis of the 2005 Japanese General Election: Will Koizumi's Political Reforms Endure? *Asian Survey* [online]. 2006, 46(4), 497–516 [cit. 2021-6-22]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2006.46.4.497. s. 497–498.

⁸¹ GOVELLA, Kristi a Steven VOGEL. Japan in 2007: A Divided Government. *Asian Survey* [online]. 2008, 48(1), 97–106 [cit. 2021-6-17]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2008.48.1.97. s. 99.

⁸² ARASE, D. Japan in 2008: A Prelude to Change?. s. 107–108.

⁸³ Japonsky 社会民主党 (*šakai minšutó*).

⁸⁴ ARASE, D. Japan in 2009: A Historic Election Year.. s. 45.

Po výhře oznámila DSJ, že se zaměří na centralizaci vlády a vymýcení korupce. DSJ se snažila, aby jednotlivá vládní rozhodnutí neležela v rukou byrokratů, a aby byla rozhodnutí více transparentní. Hned za začátku své vlády se o centralizaci vlády zasadila DSJ ukončením praxe, kdy se den před setkáním ministrů setkávali jejich viceministři, aby v podstatě předem dohodli jednotlivé vládní záležitosti. Zároveň DSJ ukončila praxi *amakudari*⁸⁵ neboli sestoupení z nebes, tedy propojení podnikatelské a byrokratické sféry, kdy úředník v důchodovém věku dostal doživotně zajištěné místo v daném podniku a na oplátku daný podnik získal konexe a přístup do politické sféry.⁸⁶

Dále DSJ slibovala zlepšení sociálního zabezpečení, oživení ekonomiky, utužení diplomatických vztahů s asijskými sousedy a posílení suverenity Japonska na Okinawě. Ačkoliv měla strana dobře nakročeno a vypadalo to, že bude plnit své politické cíle, postupem času zjistila, že omezením moci byrokratického aparátu značně ztížila koordinaci vlády, a toto se odrazilo při jednání s USA o přesunu vojenské základny Futenma, a také byla absence byrokratického aparátu silně pocíťována během zemětřesení v Tóhoku, kdy vinou špatné organizace byla vládní reakce na katastrofu sice dostatečně rychlá, leč velmi neefektivní.

DSJ dále slibovala v roce 2009 zlepšit ekonomickou situaci, utužit diplomatické vztahy s asijskými sousedy, posílit suverenitu Japonska na Okinawě a zaměřit se i na problémy stárnoucí populace a chudých domácností. Ekonomiku však DSJ neoživila, diplomatické vztahy s asijskými sousedy se ochladily, neboť na mezinárodní scéně vyvstaly otázky územních sporů, a zároveň po záležitosti s vojenskou základnou Futenma viděli voliči, že ani slíbené suverenity Japonska na Okinawě se nepodařilo DSJ dosáhnout. Když pak navíc DSJ ve volbách do horní sněmovny v roce 2010 ztratila většinu, musela se postupně smířit i s kompromisy se stranou LDS, aby bylo možné schválit řadu zákonů. Postupem času se tak DSJ začala čím dál více svou politikou podobat straně LDS. Když pak byla navíc za vlády DSJ zvýšena spotřební daň, ukázali voliči ve volbách do dolní sněmovny 2012, že DSJ svou šanci dostala, ale nedokázala ji plně využít, a tak zaznamenala obrovský propad a LDS se s výslednými 294 křesly znovu vrátila k moci.

Období Heisei bylo pro japonskou politickou scénu obdobím plných změn. Nejdříve se po řadě politických skandálů otřásla pozice LDS, která poprvé od svého vzniku v roce

---

⁸⁵ Znaky 天下り.

⁸⁶ ARASE, D. Japan in 2009: A Historic Election Year. s. 48.

1955 zaznamenala při volbách výsledky natolik špatné, že ztratila většinu v horní sněmovně. Nicméně byl to až rozkol strany, která se rozešla na názoru, zdali zavést nový volební systém, který stranu připravil o vládní pozici. Rozkolem oslabená LDS pak musela přenechat vládu koalici sedmi stran. Od roku 1993, kdy koalice sedmi stran vyhrála, se pak japonská politika vyznačuje téměř vždy vládou koalic, což je vzhledem k původní vládě jedné strany nebyvalou změnou. Nicméně ačkoliv bylo období Heisei obdobím, kdy vzniklo mnoho politických stran, které se i na chvíli dostaly k vládě, a dokonce mezi léty 2009 a 2012 byla ve vládní pozici dlouhodoběji DSJ, LDS nakonec ukázala, že je na japonské politické scéně příliš zakořeněná a od roku 2012 opět převzala vládní otěže, a tak tomu až do konce celého období Heisei zůstalo.

Postavení a úloha japonského premiéra

Role a pravomoci premiéra jsou definovány v ústavě, nicméně japonský premiér bývá často ovlivněn i dalšími mimoústavními mocenskými skupinami.

Oficiální pravomoci premiéra podle japonské ústavy

Úlohu a pravomoci japonského premiéra definuje pátý článek japonské ústavy z roku 1947. Podle ní je moc výkonná svěřená japonské vládě. Japonská vláda je tvořena premiérem, který je v jejím čele, a ostatními ministry státu, které blíže specifikují určité zákony. Podmínkou je, že premiér i ostatní ministři musejí být civilisté. Vláda se zodpovídá parlamentu.⁸⁷

Premiér musí být členem parlamentu a parlament jej také vybírá. Pokud nedojde ke shodě mezi oběma komorami, pak rozhodnutí bude náležet společné porotě obou komor. Pokud ani v tomto případě nedojde ke shodě, pak je konečné rozhodnutí na dolní komoře.⁸⁸

Ministry jmenuje premiér a většina z nich musí být členy parlamentu. Zároveň může premiér ministry odvolávat.⁸⁹

V případě, že dolní komora parlamentu vysloví vládě nedůvěru nebo odmítne usnesení o důvěře vlády, musí vláda, pokud není dolní komora do 10 dnů rozpuštěna, hromadně rezignovat. Vláda musí také rezignovat, pokud není premiérský post obsazen během prvního zasedání parlamentu po volbách do dolní sněmovny.⁹⁰

Premiér může navrhopvat zákony, podávat parlamentu zprávy o vnitřních i mezinárodních záležitostech státu. Mimo administrativní záležitosti má premiér zároveň na starosti následující funkce: spravedlivě vykonávat zákony, řídit záležitosti státu, spravovat mezinárodní vztahy, uzavírat a ukončovat mezinárodní smlouvy,

---

⁸⁷ 日本国憲法 | e-Gov 法令検索. *e-Gov 法令検索* [online]. Copyright © Ministry of Internal Affairs and Communications All Rights Reserved. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=321CONSTITUTION>.

⁸⁸ 日本国憲法 | e-Gov 法令検索. *e-Gov 法令検索* [online]. Copyright © Ministry of Internal Affairs and Communications All Rights Reserved. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=321CONSTITUTION>.

⁸⁹ 日本国憲法 | e-Gov 法令検索. *e-Gov 法令検索* [online]. Copyright © Ministry of Internal Affairs and Communications All Rights Reserved. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=321CONSTITUTION>.

⁹⁰ 日本国憲法 | e-Gov 法令検索. *e-Gov 法令検索* [online]. Copyright © Ministry of Internal Affairs and Communications All Rights Reserved. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=321CONSTITUTION>.

připravovat rozpočet a předkládat ho parlamentu, rozhodovat o amnestiích, mírnění rozsudků a odkládání výkonu trestů.⁹¹

Z ústavy vyplývá, že japonský premiér má rozsáhlé pravomoci, nicméně jeho skutečnou rolí je koordinace politického dění, řešení konfliktů mezi jednotlivými ministerstvy a zároveň musí pracovat se všemi jednotlivými stranami a oběma komorami parlamentu. Neexistuje zároveň žádná legislativa, která by udávala limit mandátu premiéra. Od 70. let existuje v LDS nepsané pravidlo, které udává, že premiér má sloužit na postu maximálně dvě dvouroční volební období.⁹² Na toto nepsané pravidlo má s největší pravděpodobností vliv existence takzvaných *habacu*⁹³ – frakcí (dále už jen frakce), tedy neoficiálních skupin v japonské politice, které dále ovlivňují skutečné postavení premiéra.

Habacu – frakce

Počátky frakcí sahají do 50. let, tedy vůbec na samý počátek nového japonského politického systému založeného na ústavě z roku 1947. Samotný vznik frakcí je spojen zejména se vznikem LDS (vznik roku 1955), se kterou je právě pojem frakce nejvíce spojován.⁹⁴

LDS byla už v 50. letech zformována z řady menších konzervativních skupin, které měly společné cíle. Vzhledem k bipolárnímu rozdělení světa se ideologicky vymezovaly vůči levicovým stranám či se snažily získat podporu velkých podnikatelů. Jelikož neměly skupiny žádné jiné výraznější pojítka, fungovaly nezávisle na sobě a tvořily si svou vlastní politiku. Standardním postupem při vstupu do strany bylo přidat se k jedné z těchto skupin a následně jí prokazovat loajalitu.⁹⁵

Frakce začaly vznikat především díky existenci vícemandátového semiproporčního systému s jedním nepřenosným hlasem, který fungoval až do roku 1994. Systém spočíval v tom, že v jednom volebním obvodu mohlo kandidovat více kandidátů za jednu stranu, což znamenalo, že například členové velké a úspěšné strany, jakou byla

---

⁹¹ 日本国憲法 | e-Gov 法令検索. *e-Gov 法令検索* [online]. Copyright © Ministry of Internal Affairs and Communications All Rights Reserved. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=321CONSTITUTION>.

⁹² NEARY, Ian. *The State and Politics in Japan*. Vyd. 1., Cambridge: Polity Press, 2002. ISBN 0745621341. s. 69–70.

⁹³ Ve znacích 派閥.

⁹⁴ NEARY, I. *The State and Politics in Japan*. s. 67–70.

⁹⁵ NEARY, I. *The State and Politics in Japan*. s. 67–70.

LDS, se mnohdy vzájemně ohrožovali, více než byli ohrožováni kandidáty jiných stran. Pro jednotlivé kandidáty bylo proto vhodné, aby si zajistili co největší vnitrostranickou podporu a zároveň investovali co nejvíce prostředků do předvolebních kampaní. Finanční prostředky strany určené pro kandidáty však tvořily jen malou část potřebných nákladů a další finanční prostředky proto poskytovala frakce.⁹⁶ Příslušnost k úspěšné frakci tak byla jedním z rozhodujících faktorů pro úspěšné zvolení.⁹⁷

Mimoto byla frakce schopná zajišťovat svým členům různé pozice ve vládě – od těch nejnižších vládních pozic až po ministerské posty. Z toho důvodu byly frakce nevládní skupinou, která zároveň dokázala ve velké míře ovlivňovat chod věcí na politické scéně. Aby bylo členům frakcí umožněno získat slíbené posty, byl kabinet často po nátlaku frakcí reorganizován.⁹⁸ Premiér byl nucen tlaku frakcí vyhovět zejména z důvodu, že sám určité frakci vděčil za své zvolení na premiérský post či pozici předsedy strany. Z toho důvodu frakce, která premiéra nejvíce během voleb podpořila, pak měla přirozeně také největší zastoupení ve vládě.

V rámci zachování rovnováhy ve straně měli své zastoupení ve vládě rovněž členové ostatních frakcí. Z toho důvodu měly frakce i velký vliv na samotný premiérský post, neboť byla potřeba, aby se každý dostal ke svému slíbenému postu, a to i postu premiérskému. Právě proto existovalo nepsané pravidlo, že premiér setrval na svém postu zpravidla dvě funkční období, poté jej vystřídal jiný člen frakce.⁹⁹

Ne všechny strany v japonské politice měly vnitřní frakce, například strana Kómeitó nebo Japonská komunistická strana¹⁰⁰ se snažily vzniku frakcí předejít, protože kvůli nim docházelo k vnitrostranickým rozkolům, které často vyústily až v rozpad strany. Nicméně LDS, jejímiž členy byla velká většina premiérů období Heisei, byla s frakcemi natolik spjatá, že není možné je nezmínit.

---

⁹⁶ V případě finanční podpory frakcí se navíc nejednalo o malé sumy, např. roku 1974 během voleb do horní sněmovny, Fukuda Jasuo poskytl každému kandidátovi z jeho frakce 5 milionů jenů a třeba Tanaka Kakuei dotoval své kandidáty částkami dosahujícími až 30 milionů jenů. NEARY, I. *The State and Politics in Japan*. s. 69.

⁹⁷ NEARY, I. *The State and Politics in Japan*. s. 67.

⁹⁸ Například Tanaka Kakuei za 29 měsíců vlády reorganizoval kabinet 4x. NEARY, I. *The State and Politics in Japan*. 69.

⁹⁹ SHINODA, Tomohito. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. New York: Columbia University Press, 2013. ISBN 9780231158527. s. 32–34.

¹⁰⁰ Japonsky 日本共産党 (*nihon kjósantó*).

Železný trojúhelník

Pokud hovoříme o japonské politické scéně, nesmíme opomenout zmínit tzv. železný trojúhelník, který tvořil základ japonského politicko-ekonomického systému. Řeč je o vzájemných propletených vztazích tří mocenských skupin – byrokratů, politiků a podnikatelů. Byrokraté se svojí odborností, vědomostmi a zkušenostmi zajišťovali hladký chod státní správy, a tím si vytvářeli vliv na reálnou politiku, který měli mnohdy větší než samotní členové vlády.¹⁰¹ Ostatně japonský zákonodárny proces je obecně popisován tak, že se tvoří zesponu nahoru a ne naopak. Japonský premiér a členové vlády mají pak často v tomto procesu už pouze schvalovací roli. Zároveň je japonský legislativní proces kvůli vazbám na jednotlivé volební obvody a politicko-podnikatelským zájmům v určitých oblastech značně decentralizovaný.¹⁰²

Na druhou stranu politici potřebovali k prosazení svých cílů podporu byrokracie, s jejíž pomocí dokázali správně směřovat tok veřejných prostředků do svých volebních obvodů, čímž si posléze mohli zajistit opakované zvolení.¹⁰³

Jak bylo již zmíněno, finanční prostředky k předvolebním kampaním zajišťovala kandidátům jejich frakce a nemálo těchto prostředků putovalo kandidátům právě od podnikatelů. Ti se na oplátku nemuseli obávat zásadních změn v orientaci hospodářské politiky, kde jim politici s pomocí byrokracie zaručovali trvalý přísun státních zakázek.¹⁰⁴

Pokud bychom na situaci nahlíželi z hlediska souladu s ústavou, dalo by se říct, že japonský premiér má dostatek pravomocí odpovídajících standardům parlamentární monarchie (srovnatelné například s britským premiérem), nicméně je třeba brát v potaz i existenci vedlejších mocenských skupiny, jakými jsou například frakce nebo železný trojúhelník, které japonskou politiku do velké míry ovlivňují. Premiér se pak ocitá v jakési pozici mediátora, který se snaží vybalancovat vlivy všech mocenských skupin, vlády i parlamentu. Zároveň je veřejností vnímán jako ne příliš silný lídr a pro pozici

---

¹⁰¹ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 323.

¹⁰² KRAUSS, Ellis S. a Benjamin NYBLADE. 'Presidentialization' in Japan? The Prime Minister, Media and Elections in Japan. *British Journal of Political Science* [online]. 2005, **35**(2), 357–368 [cit. 2021-5-29]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/4092356. s. 358.

¹⁰³ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 323.

¹⁰⁴ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 323.

japonského premiéra se tak ustálil termín tzv. reagujícího lídra¹⁰⁵, který aktivně neplánuje, nýbrž pouze reaguje na vzniklé situace.

Nová politická scéna od 90. let a proměna postavení japonského premiéra

V 90. letech docházelo na japonské politické scéně k postupným změnám. Kvůli ekonomické krizi a neustávající politické korupci se mezi japonskými voliči objevilo rozčarování nad tehdejší politickou situací, což se zásadně projevilo roku 1993, kdy LDS ztratila své dominantní postavení a do čela vlády se dostala opozice. Ačkoliv doba vládnoucí koalice neměla dlouhého trvání, zasadila se o jednu výraznou změnu, která vedla ke změně politického klimatu na domácí scéně. Jednalo se o změnu volebního systému.

Do roku 1994 se v Japonsku volilo podle tzv. semiproporčního systému s jedním nepřenosným hlasem. Vzhledem k tomu, že každý volič disponoval pouze jedním hlasem (který byl zároveň nepřenosný) a volil pouze kandidáta, nikoli stranu, bylo třeba strategicky dosazovat správný počet kandidátů do jednotlivých volebních obvodů, tak aby měla strana v daném obvodě šanci na zvolení a nevybrala příliš mnoho nebo naopak příliš málo kandidátů.¹⁰⁶

Brzy se ukázalo, že z takového systému profitovala nejvíce LDS, která nejlépe zvládala strategické umístění jednotlivých kandidátů do vhodně zvolených volebních obvodů. V takovém systému docházelo více k soupeření mezi členy jedné strany než mezi členy ostatních stran a zároveň byl důraz kladen na vazbu voliče k jednotlivým kandidátům než ke stranám.

Strany pak byly nesourodé a kandidáti vystupovali hlavně jako jednotlivci s příslušností k určité frakci a ne straně.¹⁰⁷ Z toho důvodu v takovémto systému nehrál premiér žádnou významnější úlohu, neboť voliči se soustředili na jednotlivé kandidáty, nikoli na celou stranu, a tudíž i premiér jakožto předseda vládnoucí strany byl pro veřejnost ne příliš zajímavou osobou a veřejné mínění týkající se předsedy vlády pozbývalo na důležitosti.

Po roce 1993 byl zaveden nový smíšený volební systém s většinovým účinkem, kdy má volič dva hlasy, přičemž jedním hlasem volí stranickou kandidátní listinu a druhým hlasem volí jednotlivé kandidáty. Zároveň byly částečně zavedeny jednomandátové

---

¹⁰⁵ HAYAO, Kenji. *The Japanese prime minister and public policy*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1993. ISBN 0822954931. s. 26–27.

¹⁰⁶ CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. ISBN 9788073675486. s. 177–178.

¹⁰⁷ CHYTILEK, R. *Volební systémy*. s. 232.

okrsky.¹⁰⁸ Voliči se tak poprvé v životě museli vypořádat s tím, že nevolí pouze kandidáta, ale i stranu. Objevila se potřeba, se během předvolební kampaně soustředit i na politiku a program strany, a společně s tím vzrostl i zájem o předsedu vládnoucí strany, tedy premiéra.¹⁰⁹

Kvůli ekonomické krizi, jež byla důsledkem bublinové ekonomiky, a kvůli nespočtům korupčních skandálů, ztratila LDS, jak již bylo řečeno, roku 1993 svou dominantní pozici na politické scéně. Z toho důvodu se také začala objevovat spousta nerozhodných voličů, kteří k žádné straně neinklinovali, objevila se tak potřeba je nějakým novým způsobem zaujmout, a právě proto začala být důležitá i reputace premiéra, který měl svou prezentací na veřejnosti nerozhodné voliče přesvědčit o tom, že LDS není plná korupce a skandálů.¹¹⁰

Premiér tedy začal mít větší vliv na popularitu strany a dokázal ve větší míře ovlivňovat i výsledek voleb. Zároveň se o japonskou politickou scénu začala více zajímat média, která se do té doby zabývala víceméně strohými politickými fakty a aktualitami.¹¹¹

Změnou volebního systému navíc došlo k úpadku moci frakcí. Vzhledem k tomu, že během voleb začalo více záležet na samotné straně, než na jednotlivých kandidátech a kandidáti si již v jednomandátových okrscích nekonkurovali, neměly už frakce tak zásadní vliv na podporu jednotlivých kandidátů v předvolebním období. Nicméně po vítězných volbách se premiér nadále vybíral z největší frakce, tudíž k úplnému vyloučení frakcí z japonské politiky nedošlo.

Dalo by se říct, že během 90. let se pozice japonského premiéra proměnila. Veřejnost se více soustředila na jeho osobnost jako takovou, a začala být důležitá jeho reputace nejen jako premiéra, ale i jako předsedy strany. Zároveň kvůli novému volebnímu systému oslábl vliv nevládních mocenských skupin a v průběhu 90. let a na začátku nového tisíciletí byla schválena i řada zákonů, které premiérovu pozici posilovaly. Zejména proto, aby mohl včas a efektivněji reagovat v krizových situacích, což se v roce 1995

---

¹⁰⁸ CHYTILEK, R. *Volební systémy*. s. 44.

¹⁰⁹ KRAUSS, E. S. a B. NYBLADE. 'Presidentialization' in Japan? The Prime Minister, Media and Elections in Japan. s. 360.

¹¹⁰ KRAUSS, E. S. a B. NYBLADE. 'Presidentialization' in Japan? The Prime Minister, Media and Elections in Japan. s. 361.

¹¹¹ KRAUSS, E. S. a B. NYBLADE. 'Presidentialization' in Japan? The Prime Minister, Media and Elections in Japan. s. 358.

během sarinového útoku a zemětřesení v Kóbe ukázalo být obrovským nedostatkem japonské krizové politiky.

Během 90. let proběhla na japonské politické scéně řada změn, ale je třeba mít stále na paměti, že se jednalo o změny systému, který do té doby fungoval nepřetržitě více než 35 let. Nebylo proto možné, aby všechny mocenské skupiny, které jsou v japonském politickém systému tak silně zakořeněné, náhle zanikly. Jednalo se spíše o pozvolnější proces, kdy jejich vliv postupně slábl, ale určitě zcela nevymizel. Premiér si tak v porovnání s obdobím před 90. léty vybudoval fakticky silnější pozici. Jeho role ve vládě se nicméně stále blížila spíše úloze jakéhosi zprostředkovatele než silného lídra a uplatňování jeho reálné moci se pak individuálně lišilo v závislosti na osobě premiéra.

Přehled jednotlivých premiérů

V průběhu období Heisei se na postu premiéra vystřídal 17 premiérů, kteří se museli potýkat s odlišnými politickými problémy, které vedly až k jejich rezignaci. Níže uvedený výčet se na příčiny jejich rezignace zaměřuje konkrétněji.

Takešita Noboru

(6. 11. 1987 – 3. 6. 1989), LDS

Takešita Noboru byl ostřílený politik, a především zákulisní hráč, který se 113 členy vedl vůbec největší frakci v LDS.¹¹² Jeho funkce v úřadu je spojována hlavně s korupčním skandálem firmy Recruit, který odhalil řadu problémů japonské politiky a částečně zapříčinil pád Takešitova kabinetu.

Firma Recruit byla založena roku 1961 a začínala jako malý podnik specializující se na publikaci novin s pracovními nabídkami pro absolventy vysokých škol. Firma postupně rostla, soustředovala se i na jiná odvětví podnikání a proměnila se v miliardovou korporaci. Její zakladatel Ezoe Hiromasa se poté pomocí investic a sponzorských darů propracoval až na některé pozice v japonské politice, ze kterých byl schopen přímo ovlivňovat politické dění a získávat zákulisní informace potřebné pro další růst jeho firmy. Je třeba podotknout, že toto bylo v případě japonské politiky běžným standardem, LDS fungovala na principu spleťtých vazeb mezi podnikateli a jejich investicemi do vhodných odvětví, ze kterých těžila i samotná strana.¹¹³

Problémem však bylo zjištění, že od roku 1984 prodala firma Recruit předním politickým činitelům (nejen členům LDS, ale i členům opozičních stran), byrokratům, ředitelům jiných společností a pracovníkům médií dohromady téměř 2 miliony neregistrovaných akcií. Když byly pak akcie 30. října 1986 veřejně registrovány, většina jejich vlastníků je rozprodala a přišla si na obrovské sumy peněz.¹¹⁴

Na vazby mezi politiky a firmou Recruits se přišlo zcela náhodou, když reportéři *Asahi šimbun* zjistili, že výměnou za neregistrované akcie se starostou Kawasaki si mohl Ezoe prosadit své developerské zájmy na lukrativních pozemcích města.¹¹⁵

---

¹¹² NEARY, I. *The State and Politics in Japan*. s. 74–75.

¹¹³ NESTER, William. Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale. *Third World Quarterly* [online]. 1990, 12(2), no. 2, 91–109 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/3992261. s. 95–96.

¹¹⁴ NESTER, W. Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale. s. 95.

¹¹⁵ CURTIS, Gerald L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. New York: Columbia University Press, 1999. ISBN 0-231-10843-5. s. 74.

Vzhledem k tomu, že i velká média byla s firmou Recruits propojena, byl to až nakonec deník Japonské komunistické strany, který celý případ prošetřil a zveřejnil, že 160 vrchních činitelů mělo možnost odkoupit neregistrované akcie. Mezi nimi byli i tajemníci bývalého premiéra Nakasoneho Jasuhira, ministra financí Mijazawy Kiičiho či právě premiéra Takešity Noboru.¹¹⁶

Ti, kteří doufali, že skandál vyústí v rozsáhlou čistku ve vedení LDS i ostatních stran, byli nakonec velmi zklamaní. Nejenže pro nedostatek důkazů byla spousta vysoce postavených politiků zproštěna obvinění, ale tito činitelé pak v politice nadále setrvali. Ze 160 vysoce postavených činitelů, kteří byli do skandálu zapleteni, nakonec pouhých 44 rezignovalo na své posty a pouhých 17 z nich bylo zatčeno.¹¹⁷ Postupně se samozřejmě na celou politickou scénu snesla vlna kritiky. Jednotliví členové zapletení do skandálu však odmítali rezignovat, a zatímco se některé případy vyšetřovaly, vláda fungovala dál a začala projednávat návrh zákona o daňové reformě.

Návrh zákona bojkotovala na zasedání parlamentu opozice po celé tři týdny. Ačkoliv měla LDS v parlamentu nadpoloviční většinu a mohla se pokusit zákon schválit přes dolní sněmovnu, nechtěla strana v době, kdy její popularita u veřejnosti v důsledku skandálu Recruit klesala, působit tak, že zneužívá své moci. Na místo toho začala vyjednávat s opozicí o úpravě návrhu zákona, který by pak garantoval daňovou výjimku pro seniory a malé podniky. Nakonec si LDS návrh zákona prosadila, byla schválena revidovaná verze zákona a 1. dubna 1989 byla zavedena 3% spotřební daň.¹¹⁸

To, co nakonec srazilo Takešitově vládě vaz, paradoxně nebyl korupční skandál, ale právě daňová reforma, kvůli které popularita kabinetu, samozřejmě v kombinaci se skandálem, začala klesat, a vládu nakonec schvalovalo pouhých 3,9 %¹¹⁹ dotazovaných, čímž se kabinet stal nejméně populární vládou v poválečné historii. Na rok 1989 připadaly plánové volby do horní sněmovny a s tak nízkou popularitou si nemohla vláda dovolit dál pokračovat, neboť by se to jistě odrazilo na volebních výsledcích stran a Takešita nakonec 25. 4. oznámil svou rezignaci.¹²⁰

---

¹¹⁶ NESTER, W. Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale, s. 95

¹¹⁷ NESTER, W. Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale. s. 91.

¹¹⁸ SAMUEL, R. J. Japan in 1989: Changing Times. s. 47.

¹¹⁹ NESTER, W. Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale. s. 91.

¹²⁰ NESTER, W. Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale. s. 104.

Uno Sósuke

(3. 6. 1989 – 10. 8. 1989), LDS

Volby do horní sněmovny se měly konat 23. července 1989, a tak si LDS s reputací pošramocenou korupčním skandálem potřebovala vybrat do svého čela někoho, koho se celý skandál Recruit vůbec nedotkl. Volba nakonec padla na Una Sósukeho, který jako jediný z Takešitova kabinetu nebyl prošetřován ani obviněn ze skandálu.

Během jeho krátké vlády se však začaly objevovat příběhy gejš, se kterými Uno udržoval dlouhodobý poměr. Pro voliče by možná zjištění, že si ženatý premiér udržuje mimomanželské poměry, nebylo nijak rozhodující v otázce volby LDS, nicméně příběhy žen, ke kterým se Uno po letech vztahu choval chladně a hrubě, vyvolaly vlnu nevole zejména u ženské části voličů.¹²¹ Následovaly další zprávy, které odhalily, že Uno zároveň často používá tokijskou seznamovací službu na občasně krátkodobé poměry s dospívajícími dívkami.¹²² Sám Uno se odmítl k nařčením vyjádřit.¹²³

Uno nezačínal v jednoduché pozici, a když nastupoval do úřadu, mezi japonskými voliči stále ještě rezonovalo znechucení nad rozsáhlou korupcí řady politických činitelů, rozčilení nad uzákoněním 3% spotřební daně. Kritika se zároveň ozývala i z řad zemědělců, poté co strana liberalizovala dovoz výrobků ze zahraničí a ohrozila tak jejich zisk.¹²⁴ Když se ke všemu přidaly ještě skandály s Unovými milenkami, nebylo velkým překvapením, že ve volbách do horní sněmovny zaznamenala LDS propad.

LDS, která si do té doby držela se 142 křesly většinu, náhle ztratila 33 křesel a z celkového počtu 252 křesel se propadla na 109 křesel.¹²⁵ Poprvé od svého vzniku tak LDS ztratila většinu v horní sněmovně a nebylo tedy překvapením, že Uno Sósuke po pouhých 69 dnech vlády rezignoval.

---

¹²¹ Geisha affair troubles Japan. Washington post [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1989/06/29/geisha-affair-troubles-japan/2cb2f4b6-0acf-4b4a-a924-debc667dd446/>.

¹²² NESTER, W. Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale. s. 90–91.

¹²³ The feminist geisha – Washington post [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/archive/lifestyle/1989/07/19/the-feminist-geisha/e8348ea5-5042-48a8-96a1-0fffcc521614/>.

¹²⁴ SAMUELS, R. J. Japan in 1989: Changing Times. s. 48.

¹²⁵ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 48.

Kaifu Tošiki

(10. 8. 1989 – 5. 11. 1991), LDS

Aby strana tentokrát opravdu vybrala skandály a korupcemi neposkrvněného politika, sáhla netradičně po kandidátovi z nejmenší frakce ve straně.¹²⁶ Kaifu Tošiki tak neměl nic společného s Takešitovou frakcí a do úřadu vstupoval s jediným cílem reformy volebního systému, za což si během prvního roku vlády vysloužila 60% popularitu u veřejnosti.¹²⁷

Předvolební kampaň byla tak celá zaměřená na reformu volebního systému, který byl obecně známý tím, že posiluje vazby mezi jednotlivými politiky a jejich voličskou základnou a dává tak prostor pro vznik korupce. Zároveň vícemandátové obvody posilovaly vnitrostranickou rivalitu, a tím pádem i moc frakcí. S programem reformy LDS vyhrála ve volbách do dolní sněmovny, které se konaly v únoru 1990. Získala 286 křesel z 512¹²⁸ a obhájila tak nadpoloviční většinu.

LDS se tak během jednoho roku podařilo získat zpátky důvěru jejich nejdůležitějších voličů, tedy zemědělců, středních podnikatelů, a i ženská část voličů našla po Unově skandálu ke straně znovu důvěru (6% důvěra ke straně stoupla na 40 %). Tento obrat k lepšímu jen posílil snahu Kaifua o reformu systému.¹²⁹

Návrh politické reformy, která byla oficiálně schválena v prosinci, obsahoval revizi volebního systému a také se snažil ošetřit politické předvolební financováním tím, že jej bude zajišťovat vláda, ne soukromí podporovatelé, a bude veřejné, aby se pomocí transparentnosti předešlo korupci.¹³⁰

Ačkoliv klíčem k úspěchu pro zavedení tak radikální reformy, jakou byla změna volebního systému, byla vnitřní podpora strany, ve straně nakonec došlo k rozkolu. Zatímco za Kaifuem stála jeho a Takešitova frakce (jejímž předsedou byl v té době Kanemaru Šin) a generální tajemník LDS Ozawa Ičiró, zbytek strany byl proti

---

¹²⁶ FUKUI, Haruhiro. The Kaifu Government Teeters On. *Current History*, 1991, **90**, 168–181 [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/45316515. s. 169.

¹²⁷ FUKUI, H. The Kaifu Government Teeters On. s. 168.

¹²⁸ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 49.

¹²⁹ NESTER, W. *Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale*. s. 91.

¹³⁰ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 49–50.

politickým reformám, které by podkopaly jejich moc a zničily síť volebních podporovatelů.¹³¹

Když se pak ve straně objevila ještě jedna skupina (vedená Koizumim Džun'ičiróem), která sice byla proreformní, ale zároveň byla proti Kaifuově reformě, a když kvůli volebním ztrátám LDS při volbě guvernéra Tokia roku 1991 rezignoval na svůj post generálního tajemníka strany Ozawa Ičiró, mocenská váha se převážila směrem k opozici vůči reformě.¹³²

Vnitrostraničká opozice a opoziční strany se snažily návrh zákona o reformě co nejvíc zpomalit a rokování bylo nakonec zahájeno až v září roku 1991. Původně mu měl předsedat Ozawa, ale kvůli zdravotním problémům se nemohl účastnit, a předsedou se tedy stal antireformní Okonogi Hikosaburó, který se snažil schválení zákona co nejvíce pozdržet.¹³³ Po šesti setkáních sám rozhodl, že se návrh zákona vyřazuje.¹³⁴

Kaifu, který byl odhodlaný reformu prosadit a byl posílen veřejným míněním, které jeho reformy schvalovalo, se rozhodl, že na konci září rozpustí parlament. Proti jeho rozhodnutí se ale ohradily veškeré opoziční skupiny uvnitř strany, ke kterým se nakonec připojila i Takešitova frakce. Kaifu totiž jednal v tomto ohledu na vlastní pěst a jeho nezávislost na frakci začínala být pro Takešitovu frakci alarmující. Kaifu nakonec bez záštity Takešitovy frakce parlament nerozpustil, neboť nebylo dostatek poslanců, kteří by jej podpořili. V následných listopadových volbách předsedy strany se Kaifu, navzdory vysoké podpoře veřejnosti, rozhodl znova nekandidovat a později ze strany vystoupil.¹³⁵

---

¹³¹ CALDER, Kent E. Japan in 1990: Limits to Change. *Asian Survey* [online]. 1991, **31**(1), 21–35 [cit. 2021-6-17]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.2307/2645182. s. 26.

¹³² SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 50–51.

¹³³ Okonogi Hikosaburó patřil do protireformní skupiny. Do stejné skupiny patřil i Kadžijama Seiroku, který byl jedním z dalších seniorních členů Takešitovy frakce, který chtěl schválení zákona za každou cenu zabránit. Z toho důvodu přemluvil Okonogiho, aby se snažil schválení zákona co nejvíc pozdržet. SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 50–51.

¹³⁴ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 50–51.

¹³⁵ CALDER, Kent E. Japan in 1991: Uncertain Quest for a Global Role. *Asian Survey* [online]. 1992, **32**(1), 32–41 [cit. 2021-6-24]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.2307/2645196. s. 38.

Mijazawa Kiiči

(5. 11. 1991 – 9. 8. 1993), LDS

Novým předsedou strany a následně i premiérem byl zvolen Mijazawa Kiiči. Mijazawa byl ostrílený politik, který vystřídal několik ministerských pozic, a zároveň byl členem Takešitovy frakce.¹³⁶ Jeho popularita na začátku volebního období byla s 55 % značně vysoká, nicméně veřejnost nezapomínala na to, že sám Mijazawa byl zapleten do skandálu Recruit, a tak když do svého kabinetu jmenoval tři další ministry, kteří byli do aféry Recruitem zapleteni také¹³⁷, nespokojenost veřejnosti se projevila v dalších průzkumech popularity kabinetu. Březnové průzkumy totiž ukázaly, že popularita vlády spadla od listopadu nejdříve na 45 % a posléze v březnu roku 1992 už byla na pouhých 27 %.¹³⁸

Aby si vláda veřejnost naklonila, zaměřila se opět na reformu volebního zákona. Jednání o reformě však byla narušena, když se v září roku 1992 objevil nový skandál. Kanemaru Šin, předseda Takešitovy frakce, byl shledán vinným z přijetí 500 000 jenů od společnosti Sagawa express, dostal pokutu ve výši 200 000 jenů a rezignoval na svou funkci předsedy frakce.¹³⁹ Když rezignoval, bylo potřeba najít jeho nástupce a ve straně se opět strhl mocenský boj mezi jednotlivými členy, který měl později podíl na pádu Mijazawovy vlády.

Boj o nástupnictví předsedy frakce se odehrával mezi proreformním Ozawou Ičiróem a antireformním Kadžijamou Seirokuem. Z boje o nástupnictví ve frakci se tak stal boj o to, zda projde změna volebního systému, či ne. Ani jeden z nich nekandidoval osobně, na post předsedy chtěl Ozawa dosadit ministra financí Hatu Cutomua a Kadžijama chtěl dosadit Obučiho Keizóa. Strana nakonec rozhodla, že nejdříve se předsedou stane Obučí a jeho nástupcem bude Hata. Ozawa nespokojen s výsledkem nakonec společně s Hatou vytvořil svou vlastní frakci.¹⁴⁰ Z pomyslného boje proreformního a protireformního tábora tak vyšlo vítězně protireformní křídlo, což značně ztížilo Mijazawovy pokusy o prosazení reformy volebního zákona.

---

¹³⁶ NEARY, I. *The State and Politics in Japan*. s. 89.

¹³⁷ Calder, K. E. *Japan in 1991: Uncertain Quest for a Global Role*. s. 39–40.

¹³⁸ Prime Minister's approval rating plunges - UPI Archives. *Top News, Latest headlines, Latest News, World News & U.S News - UPI.com* [online]. Copyright © 2021 United Press International, Inc. All Rights Reserved. [cit. 21.06.2021]. Dostupné z: <https://www.upi.com/Archives/1992/03/10/Prime-Ministers-approvalrating-plunges/2549700203600/>.

¹³⁹ NEARY, I. *The State and Politics in Japan*. s. 89.

¹⁴⁰ NEARY, I. *The State and Politics in Japan*. s. 89–91.

V březnu 1993 byl Kanemaru obviněn z daňových úniků a při prohledávání jeho domu byly objeveny cenné papíry v hodnotě 3 miliard jenů, 10 milionů jenů v bankovkách a 100 kilogramů zlatých cihel. Veřejnost se proti vládě naprosto vzbouřila a Mijazawa v reakci na to přislíbil, že nový volební systém bude schválen ještě před koncem zasedání parlamentu. Kadžijama však trval na tom, že se sezení parlamentu ukončí, aniž by se o návrhu zákona rozhodlo. Mijazawa se pokoušel i přes to všechno návrh zákona prosadit, ale vzhledem k tomu, že za ním nestála žádná velká frakce, tak měl ruce svázané.¹⁴¹

V reakci na to vyslovily všechny opoziční strany (kromě Japonské komunistické strany) 18. června vládě nedůvěru. 39 členů LDS dokonce hlasovalo společně s opozicí a 16 dalších se hlasování zdrželo. Parlament byl nakonec rozpuštěn a na 18. července byly svolány předčasné volby.¹⁴² Proreformní strana nejdříve předčasné volby nechtěla, protože byla velká pravděpodobnost, že LDS bude znovuzvolena a záležitost se bude opakovat. Ozawa se ale nakonec rozhodl zariskovat a přesvědčil i ostatní strany opozice, aby hlasovaly o nedůvěře.¹⁴³

Po 21. červnu vznikly 2 nové politické strany. Takemura Masajoši, bývalý člen LDS, který byl nakloněn reformě, založil Novou stranu předzvěsti. O dva dny později Hata a Ozawa založili Japonskou stranu obrození.¹⁴⁴ Ve volbách ztratila LDS 52 křesel a s 223 křesly tak nedosáhla většiny. Hledala proto stranu, která by s ní utvořila koalici. K naprostému překvapení všech však nastala nejméně pravděpodobná situace, 9. srpna totiž po dohodě opozičních stran vznikla jejich koalice, a předseda jedné z nich, Hosokawa Morihiro, se stal novým premiérem.¹⁴⁵

Hosokawa Morihiro

(9. 8. 1993 – 28. 4. 1994), Japonská nová strana (koalice)

Po 38 letech vlády LDS nastala na japonské politické scéně změna a do čela země se postavila koalice sedmi stran¹⁴⁶, jejímž hlavním společným cílem byla změna volebního systému. Premiérem se stal Hosokawa Morihiro, bývalý člen Takešitovy frakce

---

¹⁴¹ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 93.

¹⁴² NEARY, I. *The State and Politics in Japan*. s. 91.

¹⁴³ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 96.

¹⁴⁴ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 91.

¹⁴⁵ NOBLE, G. W. *Japan in 1993: Humpty Dumpty Had a Great Fall*. s. 18–20.

¹⁴⁶ Japonská socialistická strana, Japonská strana obrození, Kómeitó, Japonská nová strana, Demokratická sociální strana, Nová strana předzvěsti, Sociálně demokratická federace.

a zakladatel Nové strany Japonska. Hosokawa byl do čela koalice vybrán, protože dokázal balancovat a hledat kompromisy mezi jednotlivými stranami. U veřejnosti si získal oblibu zejména díky jeho netradičnímu vystupování a nadšení pro reformu volebního systému. Ačkoliv hlavním cílem jeho i koalice byla reforma volebního systému, sám Hosokawa byl zároveň velkým propagátorem myšlenek deregulace trhu, restrukturalizace japonské politiky, větší transparentnosti a otevření japonského trhu.¹⁴⁷

Dokud se vládní politika týkala reformy volebního systému, byla koalice schopná efektivně spolupracovat, nakonec se po několika návrzích shodla na smíšeném volebním systému s většinovým účinkem, který byl v lednu roku 1994 schválen.¹⁴⁸

Od momentu, kdy se měla koalice soustředit i na jiné politické problémy, v ní začalo docházet k neshodám. Předseda Japonské strany obrození, Ozawa Ičiró, měl jako vždy své jasné cíle, které hodlal splnit za každou cenu. V první řadě chtěl všechny koaliční strany sjednotit pod jednu velkou stranu, která by byla rovnocenným protivníkem LDS. Nejdříve začal vyjednávat se stranou Kómeitó, se kterou si byl názorově nejbližší, jednání však zamrzla na názorových neshodách s JSS a Novou stranou předzvěsti.¹⁴⁹

Hosokawa se tak ocitl uprostřed koaličního sporu, ve kterém se zpočátku snažil nacházet kompromisy. Koalice sedmi stran se však příliš lišila ve všech možných otázkách jak mezinárodní, tak domácí politiky. Na jednu stranu zde byly levicově smýšlející strany, které se chtěly zasazovat zejména o větší pacifismus Japonska nebo o lepší sociální zabezpečení občanů. Na druhé straně byly strany, které chtěly liberalizovat trh, zaměřit se na vztahy s USA a řešit otázky ohledně bezpečnostní smlouvy nebo i uvažovaly o navýšení daní. Dobrat se tak společného konsenzu sedmi stran s rozdílnými názory, bylo téměř nemožné.

Hosokawa už od začátku podporoval vznik koalice nejenom kvůli reformě volebního systému, ale i protože chtěl prosazovat vlastní politické cíle, čímž byla například výše zmiňovaná liberalizace trhu, aktivnější účast Japonska na mezinárodní politické scéně nebo deregulace japonského byrokratického systému. Z toho důvodu se začal čím dál víc přiklánět na stranu Ozawy, se kterým si byl názorově blíže, přičemž se tím zároveň zhoršovaly jeho vztahy s JSS, která vetovala jeho návrhy týkající se deregulací

---

¹⁴⁷ NOBLE, G. W. Japan in 1993: Humpty Dumpty Had a Great Fall. s. 20–22.

¹⁴⁸ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 116.

¹⁴⁹ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 125.

byrokratického aparátu nebo liberalizace trhu, jelikož chtěla ochraňovat japonské zemědělce.¹⁵⁰

Když si nakonec uvědomil, že není schopen udržet mezi stranami rovnováhu, aniž by obětoval své politické zájmy, a když jej LDS a Japonská komunistická strana obvinily z toho, že přijal peníze od podniku Sagawa Kjúbin, rozhodl se náhle 28. dubna 1994 rezignovat.¹⁵¹

Hata Cutomu

(28. 4. 1994 – 30. 6. 1994), Japonská strana obrození (koalice)

Místo Hosokawy byl do čela koalice zvolen Hata Cutomu, spoluzakladatel Japonské strany obrození. Hned pár hodin po jeho zvolení na premiérský post zformovala Japonská nová strana, Japonská strana obrození a Demokratická sociální strana parlamentární skupinu *Kaišín*¹⁵², která během hlasování v parlamentu hlasovala dohromady za všechny strany ve skupině a urychlovala společná rozhodnutí. Utvoření skupiny uvnitř koalice znevýhodňovalo strany mimo ni, protože skupina získala větší šanci strany mimo ni přehlasovat.¹⁵³

K velké nelibosti Japonské socialistické strany ji z formování skupiny naprosto vynechali. Ozawa chtěl totiž za všech okolností prosazovat své politické vize, jako bylo posílení bezpečnostní smlouvy s USA, vysílání jednotek sebeobranu na zahraniční mise a zvýšení spotřební daně. JSS však měla velmi často v těchto ohledech názory naprosto opačné.¹⁵⁴

JSS jednání ostatních koaličních stran odsoudila, jelikož to vnímala jako narušení důvěry uvnitř koalice a bylo naprosto jasné, že se ostatní strany budou snažit prosadit politiku, se kterou JSS nesouhlasí. Ozawa věděl, že ostrakizace vlastního koaličního partnera by mohla být riskantním krokem, jelikož by JSS mohla koalici opustit. Na druhou stranu si Ozawa také uvědomoval, že jediné možnosti JSS jsou buď v koalici,

---

¹⁵⁰ SHINODA, Tomohito. Japan's Decision Making under the Coalition Governments. *Asian Survey* [online]. 1998, **38**(7), 703–723 [cit. 2021-6-22]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.2307/2645757. s. 709–711.

¹⁵¹ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 333.

¹⁵² Znaky 改新.

¹⁵³ KIM, Jung. When Coalition Theories Meet Strange Cases: Two Coalition Governments in Japan, 1993-1994. *Asian Perspective*[online]. 2002, **26** (2), 2002, 179–208 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/42704365. s. 200.

¹⁵⁴ KIM, Jung. When Coalition Theories Meet Strange Cases: Two Coalition Governments in Japan, 1993-1994. s. 200.

kde by stále měla možnost nějakým způsobem ovlivňovat vládu zůstat nebo z koalice vystoupit a zůstat malou opoziční stranou. Vzhledem k tomu, že JSS a LDS byly od počátku poválečné historie naprostými politickými rivaly, nedělal si Ozawa starosti s tím, že by měly strany spolupracovat a tuhle možnost nebral v potaz.¹⁵⁵

JSS však nakonec koalici opustila a k překvapení všech ji LDS nabídla možnost spolupráce, stejně jako Nové straně předzvěsti, která vystoupila z koalice hned po rezignaci Hosokawy.¹⁵⁶ LDS, která byla do roku 1993 naprostým hegemonem na domácí politické scéně, nedokázala fungovat jako opoziční strana, a když vycítila příležitost k návratu do vládní pozice, byť za cenu toho, že půjde do koalice s politickým rivalem a stranou na opačném konci politického spektra, neváhala a nabídla JSS něco, co by ji předešlá koalice nedala – možnost jmenovat do vlády svého vlastního premiéra. Vzhledem k tomu, že naposledy stanul v čele vlády socialistický premiér roku 1947, JSS nabídku neodmítla.¹⁵⁷

Je třeba také podotknout, že utvoření skupiny *Kaišín* inicioval Ozawa bez předběžného projednání s Hatou. Hata, ačkoliv byl zvolen premiérem, byl pak při tvoření kabinetu překvapen, když se dozvěděl, že JSS a Nová strana předzvěsti vystoupily z koalice. Na rozpadu koalice a posléze i celé vlády neměl tudíž v podstatě žádný podíl, nicméně se ukázalo, že je v podstatě jenom další z Ozawových loutek.¹⁵⁸

24. června pak vyslovila LDS spolu s JSS nedůvěru vládě a Hata po dvou měsících v úřadě rezignoval ještě předtím, než byla nedůvěra odhlasována. Na japonské politické scéně se tak vytvořila další nečekaná koalice tří stran – LDS, JSS a Nové strany předzvěsti.¹⁵⁹

---

¹⁵⁵ NAKANO, Koichi. The Politics of Administrative Reform in Japan, 1993-1998: Toward a More Accountable Government? *Asian Survey* [online]. 1998, **38**(3), 291–309 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.2307/2645429. s. 295.

¹⁵⁶ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 181.

¹⁵⁷ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 191.

¹⁵⁸ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 182.

¹⁵⁹ NAKANO, K. The Politics of Administrative Reform in Japan, 1993-1998: Toward a More Accountable Government?. s. 295.

Murajama Tomiiči

(30. 6. 1994 – 11. 1. 1996) JSS

Roku 1994 nastoupil do funkce premiéra předseda JSS Murajama Tomiiči, který se po 47 letech stal druhým socialistickým premiérem v japonské poválečné historii.¹⁶⁰ A stal se tak premiérem, který měl možnost obhajovat levicové politiky, jako byl například pacifismus a s tím spojené odmítání existence jednotek sebeobran, snaha o ukončení bezpečnostní smlouvy s USA, či důraz na sociální zabezpečení obyvatelstva.

Na japonské politické scéně se začalo touto koalici měnit zaběhnuté uspořádání politických stran. Jednak se politická scéna poprvé setkala s koalici politicky naprosto odlišných stran LDS, JSS a Nové strany předzvěsti. Zároveň se rozpadla koalice opozičních stran z roku 1993. Japonská strana obrození, Japonská nová strana, Demokratická sociální strana a Kómeitó se nově sjednotily pod jednu stranu s názvem Nová progresivní strana¹⁶¹, která měla dohromady více než 200 poslanců a stala se tak rovnocenným oponentem LDS.¹⁶²

Mimo to se po vytvoření koalice LDS, JSS a Nové strany předzvěsti od všech zmíněných stran odtrhla část členů, kteří byli proti vytvoření této koalice, a ti pak spolu s členy, kteří naopak nechtěli být součástí Nové progresivní strany, vytvořili roku 1996 Demokratickou stranu Japonska, která se později stala významnou opoziční stranou.¹⁶³

Ačkoliv se to zdálo nemožné, koalice LDS, JSS a Nové strany předzvěsti fungovala lépe než předešlé koalice, co se kompromisů v politice týče. JSS bylo navíc jasné, že procentuálně má LDS v kabinetu větší zastoupení, a tak musel socialistický premiér Murajama i přes svůj nesouhlas uznat, že jednotky sebeobran nejsou protiústavní, bezpečnostní smlouva s USA je nezbytná a zvyšování spotřební daně nevyhnutelné. LDS musela naopak například přislíbit to, že se nebude snažit měnit ústavu.¹⁶⁴

V lednu roku 1995 Kóbe zasáhlo zemětřesení o hodnotě 7,2 stupně Richterovy škály, které způsobilo nevyčíslitelné škody. Tragédie si vyžádala zhruba 6 500 lidských životů

---

¹⁶⁰ Prvním byl Katajama Tecu.

¹⁶¹ Japonsky 新進党 (*šinšintó*).

¹⁶² KIM, Jung. When Coalition Theories Meet Strange Cases: Two Coalition Governments in Japan, 1993-1994. s. 190.

¹⁶³ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 193–194.

¹⁶⁴ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 198.

a 300 tisíc obyvatel zůstalo bez domova.¹⁶⁵ Na vládu se snesla kritika za nedostatečnou připravenost a příliš pomalé jednání.¹⁶⁶ V březnu téhož roku se zase muselo Japonsko vyrovnat se sarinovým útokem v tokijském metru spáchaným náboženskou organizací Óm šinrikjó, při němž zemřelo 12 lidí a více než 5 000 jich bylo zraněno. Na vládu se opět snesla vlna kritiky za to, že organizace dokázala nepozorovaně dosáhnout až takový rozměrů a takové moci, jakou měla v té době Óm šinrikjó, a to jen kvůli špatně upravenému zákonu o náboženských organizacích z roku 1951, která dávala náboženským organizacím až příliš mnoho svobody.¹⁶⁷

Vzhledem k výše zmíněným událostem a taky skutečnosti, že voliči JSS nebyli nakloněni její koalici s LDS, nebylo překvapením, když JSS ztratila značný počet¹⁶⁸ křesel ve volbách do horní sněmovny, které se konaly v červenci 1995. Premiér Murajama chtěl už v té době přijmout za výsledky voleb zodpovědnost a rezignovat, nicméně koaliční partner LDS jej přemluvila, aby nerezignoval. LDS si totiž byla velmi dobře vědoma toho, že nemá stále ještě dostatečně stabilní pozici, aby dokázala sama prosazovat zákony a uspět ve volbách do dolní sněmovny, které byly plánovány na rok 1996.¹⁶⁹

Volby do dolní sněmovny byly nakonec pro LDS se ziskem dalších 28 křesel úspěšné. S celkovým počtem 239 křesel měla nakonec podle nového volebního systému, celkovým počtem 500 křesel většinu. Naopak JSS¹⁷⁰ zaznamenala se ztrátou 15 křesel absolutní propad.¹⁷¹ Voliči JSS se totiž nejspíš stále nevyrovnali s tím, že strana, která původně prosazovala sociální úlevy pro občany a zavrhovala přítomnost jednotek USA na území Okinawy a existenci protiústavních jednotek sebeobran, v koalici s LDS svou

---

¹⁶⁵ HORWICH, G. *Economic Lessons of the Kobe Earthquake*. s. 521.

¹⁶⁶ HORWICH, G. *Economic Lessons of the Kobe Earthquake*. s. 529–531.

¹⁶⁷ JONES, S. G., and Martin C. LIBICKI. *Policing and Japan's Aum Shinrikyo*. s. 45–46.

¹⁶⁸ Roku 1992 vyhrála ve volbách do horní sněmovny 73 křesel, zatímco ve volbách roce 1995 získala pouhých 38 křesel. Archive. Today. [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://archive.is/20070712184335/http://www.binghamton.edu/cdp/era/elections/jpn92par.html>.

¹⁶⁹ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 197.

¹⁷⁰ JSS se po volbách do horní sněmovny v roce 1995 přejmenovala na Sociálně demokratickou stranu. REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 336.

¹⁷¹ 衆議院・参議院 選挙の歴史 | NHK 選挙 WEB. NHK [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www.nhk.or.jp/senkyo/database/history/>.

politiku z pragmatických důvodů naprosto zavrhl. Kvůli ztrátě tolika křesel nakonec premiér Murajama rezignoval a JSS i Nová strana předzvěsti vystoupily z koalice.¹⁷²

Hašimoto Rjútaró

(11. 1. 1996 – 30. 6. 1998), LDS

Když na konci 90. let nastupoval Hašimoto Rjútaró do funkce, nebyla japonská ekonomická situace příznivá. Ekonomika stagnovala a nezaměstnanost se vyšplhala až k 5 %.¹⁷³ Japonské banky krachovaly kvůli nesplaceným úvěrům a japonská vláda nedokázala ekonomiku stabilizovat jinak než snižováním úrokové sazby a vládními zakázkami, kvůli nimž naopak narůstal státní dluh.¹⁷⁴ Ekonomika potřebovala silnou rozhodnou vládu, která by provedla razantní změny.

I přes ekonomickou nestabilitu očekávala LDS, s přihlédnutím k výsledkům voleb z roku 1996, že si u voleb do horní sněmovny povede stejně dobře. K velkému překvapení ale zaznamenala během voleb největší ztrátu křesel v horní sněmovně v poválečném období.¹⁷⁵ Naopak opoziční strany jako DSJ, nově vznikla Liberální strana¹⁷⁶, a dokonce i Komunistická strana si přilepšily.¹⁷⁷

Premiér Hašimoto byl kritizován za to, že nepřišel s žádným razantnějším řešením stagující ekonomiky a jeho vláda nepředstavila žádný jasný plán, jeho vláda v podstatě nepředstavila žádné razantnější kroky a na domácí scéně se prakticky nic nezměnilo. Obyvatelé, kteří do konce 90. let byli zvyklí na rostoucí ekonomiku, potřebovali nyní najít viníka za ekonomické obtíže, kterým museli čelit. Viníkem se stala LDS v čele s nerozhodným premiérem. Hašimoto na sebe vzal za výsledky voleb zodpovědnost a hned poté rezignoval.¹⁷⁸

---

¹⁷² CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 202.

¹⁷³ URIU, R. Japan in 1998: Nowhere to Go but Up?. s. 114–115.

¹⁷⁴ URIU, R. Japan in 1998: Nowhere to Go but Up?. s. 114–115.

¹⁷⁵ Strana získala 44 křesel a spadla tak z předešlého celkového počtu 110 křese strany na 103 křesel. Z celkového počtu 252 křesel v horní sněmovně tak nedosáhli ani na polovinu. Election Resources on the Internet: Parliamentary Elections in Japan - Results Lookup. [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <http://electionresources.org/jp/councillors.php?election=1998>.

¹⁷⁶ Japonsky 自由党 (džijútó).

¹⁷⁷ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 208.

¹⁷⁸ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 208–209.

Obuči Keizó

(30. 6. 1998 – 5. 4. 2000), LDS

Obuči byl lídrem nejsilnější Takešihio frakce a byl znám pro svou nekonfliktní povahu a schopnost pohybovat se v zákulisní politice. Veřejností byl však vnímán jako suchý politik starého řádu, který pouze balancuje mezi vnitrostranickými mocenskými skupinami a není schopen se ukázat jako silný lídr.

Během volby nového premiéra se poprvé ukázalo, že s novým volebním systémem začíná slábnout moc frakcí. První volba padla sice na Obučihio jakožto na předsedu největší frakce, nicméně Kadžijama Seiroku, další vysoce postavený člen téže frakce, nesohlasil s plánovanou Obučihio fiskální politikou¹⁷⁹. Rozhodl se tedy vystoupit z frakce a kandidovat sám za sebe. Ačkoliv se svými 127 hlasy vzhledem k Obučihio 225 hlasům nevyhrál, ukázalo se, že přišla doba, kdy podpora frakce přestává být důležitá.¹⁸⁰ Vzhledem ke špatným volebním výsledkům LDS bylo třeba utvořit novou koalici. Volba nakonec padla na Liberální stranu a Kómeitó. Liberální strana měla stejně jako LDS za cíl posílení bezpečnostní smlouvy mezi USA a Japonskem, nicméně jako podmínku pro spolupráci si kladla snížení počtů ministerských úřadů a snížení počtů byrokratů o 25 %. LDS s tím souhlasila, a tak byl snížen počet ministerských postů z 20 na 18 a začala se projednávat reorganizace centrální vlády.¹⁸¹

I s Liberální stranou chybělo koalici stále 10 křesel k většině v horní sněmovně, proto přizvala strana i Kómeitó, která byla naopak proti zvyšování rozpočtu na obranu a zasazovala se o rozsáhlejší financování sociálního zabezpečení občanů. K domluvě s oběma stranami bylo potřeba šikovného balancování mezi jednotlivými politikami stran a Obučihio smířlivá povaha se zde nakonec ukázala jako ideální k prosazování návrhů a vyjednávání mezi koaličními partnery. Jednání byla natolik úspěšná, že si Obuči nakonec dokázal získat i relativní oblíbenost u veřejnosti.¹⁸²

Ačkoliv se později koalice rozešla s Liberální stranou, Kómeitó zůstala jako koaliční partner LDS i v budoucnu. Změnou politického klimatu na domácí scéně se totiž

---

¹⁷⁹ Kadžijama byl zastáncem reformy bankovního systému. CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 215. Zatímco Obuči nebyl kvůli své smířlivé povaze zastáncem zásadnějších reforem a prosazoval zvýšení objemů veřejných výdajů na oživení ekonomiky. REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 337–338.

¹⁸⁰ CURTIS, G. L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. s. 215.

¹⁸¹ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 71–74.

¹⁸² REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 337–338.

ukázalo, že LDS už nebude moci spoléhat na stabilní voličskou základnu, jelikož se budou čím dál častěji objevovat nerozhodní voliči, kteří budou volit až na základě jednotlivých programů.

Politika Obučiho Keizóa mohla na domácí i zahraniční scéně přinést možná i nějaké změny a možná by ve své funkci i setrval déle, nicméně na začátku dubna 2000 jej postihla cévní mozková příhoda, na jejíž následky o měsíc později zemřel.¹⁸³

Mori Joširó

(5. 4. 2000 – 26. 4. 2001), LDS

Po Obučiho smrti bylo potřeba rychle zvolit nového premiéra a při zákulisních jednáních vybrala strana, bez řádné volby premiéra, do čela vlády generálního tajemníka LDS Moriho Joširóa.¹⁸⁴ Posléze se ukázalo, že výběr Moriho byl pro stranu obrovskou chybou, neboť kvůli jeho nacionalistickým a jiným kontroverzním výrokům a incidentům¹⁸⁵, schvalovalo jeho vládu pouhých 7 % voličů, což z něj dělalo hned po Takešitovi Noboruovi nejméně oblíbeného premiéra v poválečné historii. Kromě jeho vlastních

výroků, byli další tři jeho ministři zapleteni do korupčních skandálů, a koaliční partner Kómeitó postupně začal vyvíjet na LDS tlak, aby vybrala nového premiéra.¹⁸⁶

---

¹⁸³ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 337–338.

¹⁸⁴ ROSENBLUTH, Frances McCall a Michael F. THIES. *Japan Transformed: Political Change and Economic Restructuring*. Princeton, New Jersey; Woodstock, Oxfordshire: Princeton University Press, 2010. s. 109.

¹⁸⁵ Prohlásil například, že Japonsko je božský národ. Japanese PM sparks holy row – BBC News [online]. Copyright © MMIII [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/750180.stm>. Také byl kritizován za nesprávně provedený náboženský rituál během pohřbu jeho premiérského předchůdce Obučiho Keizóa. V kontrastu s ním stál totiž americký prezident Clinton, který rituál provedl správně. Ocala Star-Banner - Google News Archive Search. [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <https://news.google.com/newspapers?nid=1356&dat=20000609&id=budPAAAIBAJ&sjid=kQgEAA-AIIBAJ&pg=6636,2031707>. Mimo jiné sklídl Mori kritiku také za to, že v deníku *Šúkan gendai* vyšla fotka Moriho v ósackém baru s jedním vysoce postaveným členem jakuzy. Yakuza Wars | The Asia-Pacific Journal: Japan Focus. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <https://apjif.org/-David-McNeill/2911/article.html>.

¹⁸⁶ Approval rating for Mori declines to 7% | The Japan Times. *The Japan Times - News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More* [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2001/02/27/national/approval-rating-for-mori-declines-to-7/>.

9. února 2001 se poblíž Honolulu potopila japonská středoškolská rybolovná loď, která byla potopena ponorkou námořnictva Spojených států amerických. Na palubě zemřelo devět lidí, z nichž čtyři byli středoškolští studenti.¹⁸⁷ Na Moriho osobu se snesla další obrovská vlna kritiky za to, že i když byl o nešťastné události informován, pokračoval další dvě hodiny v hraní golfu.¹⁸⁸

Mori zároveň nedokázal během své vlády implementovat žádné fiskální opatření ani jiné výrazné opatření, proti stále stagnující ekonomice a stoupající nezaměstnanosti. S blížícími se volbami do dolní sněmovny bylo jasné, že pokud Mori neodstoupí a LDS nevybere vhodnějšího kandidáta, bude propad u voleb obrovský. Ačkoliv Mori zprvu odmítal, nakonec v dubnu pod nátlakem členů LDS rezignoval.¹⁸⁹

Koizumi Džun'ičiró

(26. 4. 2001 – 26. 9. 2006), LDS

Po Moriho rezignaci bylo tentokrát potřeba vybrat kandidáta, který bude veřejnosti populárnější. Poté, co Moriho kabinet v očích veřejnosti naprosto selhal, snesla se na stranu kritika za výběr premiéra za zavřenými dveřmi, pouze mezi nejužším vedením strany. Nakonec bylo rozhodnuto, že volby premiéra se tentokrát budou lišit a do výběru se směli zapojit i řádoví členové strany. K velkému překvapení pak prefekturální výsledky hlasování daly jasně najevo, že chtějí, aby se do čela strany i země postavil Koizumi Džun'ičiró, který, ačkoliv již třikrát usiloval o pozici premiéra, tak doposud neuspěl. Ačkoliv vedení by Koizumiho nezvolilo, jeho 85%¹⁹⁰ podpora ze strany veřejnosti ho nakonec přiměla ke jmenování svolit.

Koizumi nastoupil na post v roce 2001 a opouštěl ho dobrovolně v roce 2006. Jeho dlouhodobá vláda se tak stala jednou z mála výjimek mezi krátkodobými úřady všech poválečných premiérů¹⁹¹. Do úřadu vstupoval Koizumi s odhodláním reformovat stranu

---

¹⁸⁷ MATSUMOTO, Tomoko. The Semantic Dimensions of an International Story: The 'Ehime Maru' Incident. *ETC: A Review of General Semantics* [online]. 2011, **68**(2), 205–213 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/42579115. s. 205.

¹⁸⁸ Approval rating for Mori declines to 7% | The Japan Times. *The Japan Times - News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More* [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2001/02/27/national/approval-rating-for-mori-declines-to-7/>.

¹⁸⁹ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 338.

¹⁹⁰ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 339.

¹⁹¹ Další pováleční premiéři, kteří ve funkci premiéra setrvali nepřerušeně déle než tři roky: Jošida Šigeru (1948–1954), Ikeda Hajato (1960–1964), Sató Eisaku (1964–1972), Nakasone Jasuhiro (1982–1985). List of prime ministers of Japan | Names & Facts | Britannica. *Encyclopedia Britannica | Britannica* [online].

a privatizovat klíčové státní podniky, zejména japonskou poštu. Svým vystupováním proti vlastní straně v podstatě zachránil klesající popularitu LDS. Uvědomoval si, že strana už nemůže neustále cílit jen na voliče z vyliďňujících se venkovských oblastí, ale je třeba zaujmout i voliče z měst.

Voliči z měst byli nespokojeni s mírou, se kterou se do venkovských oblastí investovalo. LDS na rozvoj těchto oblastí kladla důraz především proto, že si zde dlouhodobě budovala voličskou základnu. Koizumi zredukoval počet veřejných zakázek, kvůli kterým získávaly frakce peníze a podporu, a tím zpřetrhal mezi stranou a venkovem vazby.¹⁹² Koizumi se tak odklonil od tradiční politiky strany, a ačkoliv tím v podstatě „obětoval“ některé z voličů z venkovských oblastí, přilákal daleko větší počet voličů z měst.

Jeho největším cílem však byla privatizace pošty, kterou se snažil prosadit ještě před nástupem na premiérský post. Už z toho důvodu byl jeho kabinet u veřejnosti populární, jelikož se privatizace pošty stala jakýmsi symbolem nových začátků a reforem zkorumpovaného politického aparátu. Podařilo se mu to však až v roce 2005, jelikož mu první návrhy zákona na privatizaci pošty v předchozích letech neprošly, kvůli opozici uvnitř strany. V roce 2005 se rozhodl rozpustit parlament a vyhlásit předčasné volby. Z kandidátních listin vyloučil všechny členy LDS, kteří byli proti privatizaci a nahradil je novými kandidáty z řad populárních osobností. Jeho předvolební kampaň v roce 2005 byla jednou z největších kampaní v poválečné historii. Koizumi využil svého přirozeného charismatu a zkušeně pracoval s médii. Celou privatizaci v podstatě interpretoval jako boj proti zkorumpovanému a zastaralému systému.¹⁹³

LDS nakonec s přehledem vyhrála volby, paradoxně z toho důvodu, že celá kampaň byla zaměřena proti samotné straně. S více než dvoutřetinovou většinou v parlamentu mu potom už nic nebránilo ve schválení návrhu zákona o privatizaci pošty. S nadpoloviční většinou v parlamentu a schválenou privatizací nakonec rok poté rezignoval, jelikož se brzy chystal odejít do penze. Svůj post předal Abemu Šinzóovi, kterého si osobně vybral.¹⁹⁴

Copyright © Comstock [cit. 21.06.2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/list-of-prime-ministers-of-Japan-1812632>.

¹⁹² PARK, G. a S. VOGEL. *Japan in 2006: A Political Transition*. s. 23.

¹⁹³ REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Vyd. 2., Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Dějiny států. ISBN 9788071065135 s. 341–342.

¹⁹⁴ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 341–342.

Koizumiho obrovský úspěch ve volbách v roce 2005 už byl sám o sobě neúspěchem jeho budoucích nástupců. Celá Koizumiho kampaň byla založena výhradně na jeho charismatu, jeho schopnosti prezentovat se dobře v médiích a rozhodném vystupování proti vlastní straně. Ať už by po něm nastoupil kdokoliv, neměl by jednoduché překonat Koizumiho obrovskou popularitu u veřejnosti. Když proto v roce 2006 nastoupil Abe Šinzó, bylo jasné, že se svou upjatou vizáží a odměřeným vystupováním nebude na voliče působit stejně jako jeho předchůdce.

Abe Šinzó

(26. 9. 2006 – 26. 9. 2007), LDS

Koizumi po pěti letech v úřadu odstoupil v roce 2006 ze svého postu a místo něj nastoupil Abe Šinzó, ve svých 52 letech poměrně mladý premiér, od kterého voliči očekávali, že bude pokračovat v Koizumiho politice.

Koizumi zanechal svému nástupci ve vládě naprostou většinu křesel LDS v obou komorách parlamentu, zároveň ale kvůli častým návštěvám svatyně Jasukuni nemělo Japonsko příliš dobré vztahy s Čínskou lidovou republikou a Korejskou republikou. V úřadě na Abeho čekala navíc nedokončená strukturální reforma včetně privatizace pošty a ve státní pokladně stále se zvyšující státní dluh.¹⁹⁵ I přesto všechno měl Abeho kabinet zpočátku podporu 70 % voličů, kteří věřili, že Koizumi si svého nástupce vybral správně.¹⁹⁶

Abe bohužel už od začátku svého funkčního období nedokázal využít vysoké podpory voličů a stejně tak nedokázal využít ani myšlenky reformy celého politického aparátu, kterou Koizumi přilákal mnoho voličů. V prvních dnech své vlády Abe také dovolil, aby se do strany znovu vrátili její členové, které Koizumi vyloučil po rozpuštění parlamentu, protože nesouhlasili s privatizací pošty. Abe tím dal symbolicky najevo, že nejde v Koizumiho šlépějích, ba právě naopak.¹⁹⁷

Šťastnou ruku neměl Abe ani při výběru svých ministrů, neboť během jednoho roku jeho vlády se hned pět z nich zapletlo do různých skandálů. Ministr pro správní reformu Sata Gen'ičiró rezignoval kvůli finančnímu skandálu, ministr zdravotnictví Endó Takehiko proti sobě obrátil veřejnost, když prohlásil, že ženy jsou pouhým nástrojem na rození dětí, ministr zemědělství Macuoka Tošikacu, který byl vyšetřován ze zpronevěry vládních fondů, zase spáchal sebevraždu. Na nového ministra zemědělství Akagiho

¹⁹⁵ PARK, G. a S. VOGEL. Japan in 2006: A Political Transition. s. 22.

¹⁹⁶ GOVELLA, K. a S. VOGEL. Japan in 2007: A Divided Government. s. 100.

¹⁹⁷ GOVELLA, K. a S. VOGEL. Japan in 2007: A Divided Government. s. 99.

Norihika padlo stejné podezření pro zpronevěru vládních fondů a proti ministru obrany Kjómovi Fumiovi se vzedmula vlna kritiky ze strany opozice a měst Hirošimy a Nagasaki, když prohlásil, že svržení atomových bomb na Japonsko bylo nevyhnutelné a napomohlo k ukončení války.¹⁹⁸

V roce 2007 se navíc k Abeho smůle přišlo na to, že v roce 1997 ztratilo ministerstvo práce a sociálních věcí data o 50 milionech penzijních záznamů. Výsledkem byl nespočet neidentifikovatelných účtů, které nebylo ke komu přiřadit a spousta účtů, které měly špatně vyplněné informace. Vzhledem k velkému počtu seniorů v Japonsku měl tento skandál zcela určitě rozhodující dopad na volby do horní sněmovny, které se uskutečnily téhož roku. Ačkoliv na tom Abeho kabinet nenesl žádnou zodpovědnost, penzijní skandál se bezpochyby ve výsledcích voleb odrazil.¹⁹⁹

Voliči schvalovali Abeho nekompromisní postoj vůči KILDR, na kterou uvalil hned několik sankcí po tom, co vypustila do Japonského moře několik balistických střel. Kvůli svému zájmu na posilování pozice Japonska na mezinárodní scéně, nacionalistické orientaci a snaze povzbuzovat japonský patriotismus vzbuzoval Abe ve voličích pocit, že je až příliš povznesený nad každodenní problémy běžného Japonce. Důraz na změnu 9. článku ústavy, revize učebnic historie²⁰⁰ ani posilování japonské suverenity nebyly palčivými problémy, které japonské voliče v době stagnující ekonomiky trápily. Mnohem důležitější pro ně byla reforma penzijního systému, větší příjmy, stabilita v zaměstnání, menší míra nezaměstnanosti a ostatní sociální zabezpečení, které jim však Abeho vláda nenabízela.²⁰¹

Dalším problémem Abeho vlády bylo, že v roce 2006 se předsedou DSJ stal Ozawa Ičiró, v té době už velmi známá politická osobnost, pro některé téměř celebrita. Ozawa, který byl známý svou schopností výborných předvolební kampaní, se rozhodl zaměřit na

---

¹⁹⁸ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 346.

¹⁹⁹ GOVELLA, K. a S. VOGEL. *Japan in 2007: A Divided Government*. s. 99.

²⁰⁰ Ministerstvo školství každé čtyři roky reviduje učebnice používané na japonských školách. Problémem je, že některé revidované učebnice historie až příliš zlehčují činy Japonska během druhé světové války, což vyvolává vlnu kritiky hlavně ze strany asijských zemí, které byly nějakým způsobem Japonskem během druhé světové války poškozeny. Velmi často se jedná například o zlehčování událostí v Nankingu, či zlehčování problematiky zneužívání tzv. comfort women, tedy žen, které během druhé světové války sexuálně sloužily japonským vojákům. Konkrétně Abe potom odmítl zaražení této problematiky do učebnic, jelikož učebnice mají formovat národní vědomí a posilovat vlastenecké cítění. REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 343.

²⁰¹ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. s. 343–345.

japonské voliče z venkovských oblastí, které Koizumi v podstatě „obětoval“, když měnil strukturu LDS, a ničil síť vazeb mezi politiky a zemědělci a podnikateli.²⁰² Nejspíše i z tohoto důvodu pak DSJ ve volbách do horní sněmovny získala 28 křesel a dohromady se tak dostala na 109 křesel, zatímco LDS se ztrátou 27 získala pouhých 83 křesel.

Navzdory předpokladům, že Abe po neúspěšných volbách ihned rezignuje, se premiér rozhodl zformovat nový kabinet a začít mimořádné zasedání parlamentu. Nicméně hned dva dny po tom náhle oznámil, že rezignuje ze zdravotních důvodů.²⁰³

Fukuda Jasuo

(26. 9. 2007 – 24. 9. 2008), LDS

Stejně jako Abe ani Fukuda nemohl být považovaný za charismatického vůdce. Měl dostatek politických zkušeností a tak byl vybrán na premiérský post. I přes svou uzavřenost se snažil během své vlády spolupracovat s opoziční DSJ, která měla většinu v horní komoře parlamentu, nicméně jeho snahy vyšly kvůli neochotě DSJ vniveč.

Hned v listopadu se snažil Fukuda domluvit s Ozawou na koalici s DSJ. Ačkoliv Ozawa nejdříve návrh přijal, protože chtěl voličům ukázat, že strana si dokáže poradit i ve vládní pozici a nejenom v opozici, po tom, co mu nápad ostatní členové rozmluvili, koalici s LDS odmítl. Od té doby byla Fukudova vláda pouhou sérií přešlapů a marných snah o prosazení zákonů, které byly blokovány opozicí.²⁰⁴

Opozice například zabránila prodloužení platnosti zákona o účasti japonských jednotek sebeobran v Afghánistánu, kde v Indickém oceánu zásobovaly americká vojenská plavidla pohonnými hmotami, přičemž už Koizumihova vláda se zavázala k tomu, že bude platnost zákona prodloužena. DSJ, která byla rozhodně proti obcházení 9. článku ústavy, částečně i z důvodu vysoké ekonomické zátěže v době, kdy se japonská ekonomika vyrovnávala se stagnací, hlasovala proti návrhu zákona a Japonsko muselo po šesti letech svoje jednotky z Indického oceánu stáhnout.²⁰⁵ Stejně tak hlasovala DSJ i proti navrženému rozpočtu na nový fiskální rok a proti návrhu daně z pohonných hmot.²⁰⁶

---

²⁰² ROSENBLUTH, F. M. a M. F. THIES. *Japan Transformed: Political Change and Economic Restructuring*. s. 114–115.

²⁰³ GOVELLA, K. a S. VOGEL. *Japan in 2007: A Divided Government*. s. 100.

²⁰⁴ GOVELLA, K. a S. VOGEL. *Japan in 2007: A Divided Government*. s. 101.

²⁰⁵ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. s. 347.

²⁰⁶ ARASE, D. *Japan in 2008: A Prelude to Change?*. s. 110.

Mezi Fukudovy ostatní politické cíle patřila i snaha o ekonomickou deregulaci a liberalizaci, snižování rozpočtu na sociální zabezpečení, snaha zvednout celkové příjmy a celková snaha o oživení ekonomiky. K jeho smůle se však ocitl v úřadu v době, kdy v USA a následně i na celém světě propukla světová finanční krize. Fukuda nakonec navrhl fiskální stimulus ve výši 1,8 bilionů jenů na podporu půjček pro malé podniky, zemědělce, rybářský průmysl a ostatní odvětví, která se musela vypořádávat s vysokými cenami ropy a finanční krizí.²⁰⁷ Fukudův kabinet začínal s podporou 55 % veřejnosti, po sérii prohraných roztržek s DSJ a neschopností učinit razantnější kroky během ekonomické krize klesla podpora jeho kabinetu na pouhých 20 %.²⁰⁸ V srpnu se Fukuda ještě pokoušel reorganizovat kabinet, nicméně začátkem září, nejspíš kvůli klesající podpoře veřejnosti, náhle bez varování rezignoval. Jako důvod uvedl snahu uvolnit místo novému představiteli strany, který bude schopen lépe vycházet s opoziční stranou.²⁰⁹

Asó Taró

(24. 9. 2008 – 16. 9. 2009), LDS

Když nastupoval do úřadu Asó Taró, necelých 50 % veřejnosti podporovalo jeho vládu. Ačkoliv nebyla podpora jeho kabinetu zrovna malá, v porovnání s Fukudou (57,5 %) a Abem (70,3 %)²¹⁰ bylo možné už v daný moment sledovat určitý trend klesající podpory LDS. Voliči, kteří od konce Koizumiho vlády čekali reformovanou politiku, vycítili, že politická situace se naopak vrací k původní struktuře vlády mocenských skupin namísto skutečných odborníků. Důkazem bylo i to, že polovina Asóova kabinetu se skládala z ministrů, kteří si na svou pozici pouze „vystáli frontu“ v určité frakci. Zároveň byl sám Asó pověstný svou konzervativní politikou a nacionalistickým smýšlením, které se projevovalo v jeho výročích, které zlehčovaly okupaci Koreje. Také byl dalším z premiérů, kteří navštěvovali svatyni Jasukuni.²¹¹

Navíc ani Asóův kabinet nebyl ušetřen politických skandálů. Například ministr infrastruktury, dopravy a turismu Nakajama Nariaki musel rezignovat potom, co označil sdružení učitelů, které bylo proti návrhu revize učebnic historie a implementace nacionalistických myšlenek do výuky, za „rakovinu, kterou je třeba zničit“.²¹² Sám Asó byl

---

²⁰⁷ ARASE, D. Japan in 2008: A Prelude to Change?. s. 110–111.

²⁰⁸ ARASE, D. Japan in 2008: A Prelude to Change?. s. 108.

²⁰⁹ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. s. 348.

²¹⁰ ARASE, D. “Japan in 2008: A Prelude to Change?” s. 110.

²¹¹ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. s. 348.

²¹² ARASE, D. Japan in 2008: A Prelude to Change? s. 111.

také známý svými kontroverzními poznámkami, které nedůvěru v jeho vládu ještě umocňovaly, až nakonec podpora jeho kabinetu klesla v červenci 2009 na pouhých 16,3 %.²¹³ Po sérii Asóových skandálů nakonec DSJ oznámila, že pokud vláda nerozpustí parlament a nevyhlásí předčasné volby, vysloví jí nedůvěru. Asó nakonec předčasné volby vypsal, ačkoliv s jeho nízkou popularitou bylo jasné, že to bude pro stranu v podstatě politická sebevražda.²¹⁴

Výsledky voleb nebyly překvapující, jelikož členové LDS i premiéři od konce Koizumiho vlády postupně různě přispívali k poklesu popularity strany. Navíc se stále rozevírala propast mezi sociálními třídami Japonska a objevovalo se čím dál víc chudých domácností, ekonomika vlivem stále trvající světové ekonomické krize stagnovala a nezaměstnanost rostla. LDS se místo na sociální zabezpečení své země často soustředila na mezinárodní vztahy a jiné otázky, které občany až tolik netrápily. Dva ministři před Asóem, Abe i Fukuda, na sebe také strhli vlnu kritiky za svou náhlou rezignaci, kterou se problémy společnosti nevyřešily, pouze odsunuly.

Opozice v čele s Ozawou na druhou stranu dokázala využít veškerých problémů a vinit z nich právě vládnoucí stranu. Svůj volební program pak založila právě na jejich řešení, čímž se jí podařilo přilákat všechny nerozhodné voliče a ve volbách do dolní sněmovny tak LDS utrpěla zdrcující porážku.

Hatojama Jukio

(16. 9. 2009 – 8. 6. 2010), DSJ

Po téměř 55 letech stanul v čele nekoaliční vlády premiér, který nepatřil k LDS, ale k opoziční DSJ. Aby strana svým voličům demonstrovala, že má v plánu skutečně dodržet své předvolební sliby o změně politického aparátu s cílem odstranění byrokratické moci, vytyčila si vláda hned v začátcích svého úřadu základní body programu, které hodlala co nejdříve uzákonit.

Aby se předešlo tomu, že vládní rozhodnutí probíhala tzv. zesponu nahoru a moc byla přesunuta z rukou byrokratů do rukou politiků, kteří na úředníky do té doby spoléhali, usnesla se vláda, že všechna rozhodnutí musí být na ministrech, jejich viceministrech a tajemnicích. Aby se dále posílila moc ministrů, byla zrušena setkání na úrovni viceministrů, která do té doby fungovala tak, že se na nich dospělo ke konečnému

---

²¹³ MAEDA, Ko. Factors behind the Historic Defeat of Japan's Liberal Democratic Party in 2009. *Asian Survey* [online]. 2010, **50**(5), 888–907 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2010.50.5.888. s. 890.

²¹⁴ REISCHAUER, E. O. a A. M. CRAIG. s. 348.

rozhodnutí, které se posléze předalo ministrům pouze ke schválení. Dále Hatojamova vláda zakázala styk úředníků s jinými než příslušnými ministry, tato setkání musela být navíc všechna evidována a probíhat pouze za účelem předání odborných a technických informací, které mohou úředníci poskytnout.²¹⁵Těmito a řadou dalších legislativních kroků byla postupně posílena moc celého kabinetu a naopak úředníkům bylo mnoho jejich pravomocí odepřeno, což se v očích veřejnosti jevilo jako pozitivní krok, nicméně jak se posléze u Hatojamy i nadcházejícího premiéra Kana Naota ukázalo, měl tento krok pro domácí i zahraniční politiku DSJ ničující dopady.

Ve svém předvolebním programu slíbila DSJ mimo jiné i to, že se více zasadí o rovnocenné vztahy s USA, o suverénnější roli v mezinárodní politice a utužení vztahů s asijskými sousedy. Sám Hatojama byl zastáncem dobrých vztahů s USA, ale i názoru, že se hlavní sférou působnosti Japonska budoucná musí stát Východní Asie. Vztahy s USA nicméně velmi brzo ohrozilo plánované přesunutí americké vojenské základny Futenma.

Roku 2006 podepsala japonská vláda dohodu s USA o plánovaném přesunu jednotek USA z Okinawy na Guam. Nezbytnou podmínkou pro přesun jednotek bylo, že se nejdříve přestěhuje letecká základna námořních jednotek Futenma do oblasti Henoko ve městě Nago na severu Okinawy. Jednání o přesunu trvala téměř 10 let, jelikož se muselo brát na zřetel mnoho názorů a zájmů jednotlivých stran. Výsledkem pečlivého plánování byl výše zmíněný plán pojmenovaný Henoko.²¹⁶

Problémem bylo, že Hatojama v roce 2009 navštívil Okinawu a zavázal se k tomu, že základna Futenma se přestěhuje úplně mimo prefekturu Okinawa. O svých plánech však nezpravil nikoho z vlády, a tak se ministr obrany zároveň vyjádřil k tomu, že vláda se bude držet původního plánu Henoko. Ministr zahraničí Okada Kacuja naopak zase prohlašoval, že DSJ je proti původnímu plánu a základna půjde mimo prefekturu Okinawa. Poté následoval celý půlrok plný série rozporuplných prohlášení, kdy jednotliví členové vlády střídavě slibovali dodržení plánu Henoko a střídavě ho odmítali s tím, že najdou jinou alternativu.²¹⁷

Po další sérii nedorozumění, která vyústila v odchod Sociálně demokratické strany z koalice, protesty obyvatel ostrova Tokunošima, který Hatojama navrhl, opět bez předešlého projednání s vládou, jako alternativu, a protesty přímo z města Nago, kde nastoupil do úřadu

---

²¹⁵ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 154–155.

²¹⁶ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 168–169.

²¹⁷ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 171–174.

starosta oponující základně, Hatojama veškeré snažení o alternativy vzdal a rozhodl se, že vláda přijme plán Henoko.²¹⁸

První vláda DSJ tak vyslala voličům jasný signál, že je naprosto nezkoordinovaná a zároveň si nedokáže stát za svými sliby. Důvěra v Hatojamův kabinet tak spadla na pouhých 20 %, a když se navíc objevila obvinění Hatojamy z korupce, rozhodl se rezignovat.²¹⁹ První vláda DSJ tak nakonec paradoxně padla kvůli omezení funkcí byrokratů a zrušení setkání viceministrů, jež sice možná oslabovaly funkci kabinetu, ale zároveň zachovávaly v dlouhotrvající politické mašinérii poválečných let relativní řád a organizovanost.

Kan Naoto

(8. 6. 2010– 2. 9. 2011), DPJ

Kan Naoto se během svého období ve funkci musel potýkat s řadou problémů, jako například s nevydařenými volbami do horní sněmovny, kdy LDS získala 13 křesel a DSJ naopak 10 křesel ztratila,²²⁰ a s následným neustálým vetováním předložených návrhů zákonů ze strany opozice. Sám Kan se snažil prosadit zvýšení daně z prodeje, aby se také pokusil vypořádat s narůstajícím státním dluhem. Jeho snahu však vetoval Ozawa, jelikož zvýšení daní nebylo cílem DSJ. Mezi politiku DSJ však patřila například snaha utužování vztahů s asijskými sousedy, proto se Kan u příležitosti 100. výročí anexe Koreje, veřejně omluvil Korejské republice za okupaci a zároveň vyzdvihl potřebu utužování vztahů do budoucna.²²¹

Na druhou stranu došlo během jeho vlády k incidentu, kdy se čínská rybářská loď srazila s japonskými pobřežními patrolami poblíž územně sporných ostrovů Senkaku. Tento incident znovu otevřel otázku sporného území a čínsko-japonské vztahy se natolik zhoršily, že Čínská lidová republika dokonce pozastavila bilaterální jednání s Japonskem.²²²

---

²¹⁸ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 179.

²¹⁹ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 181.

²²⁰ 第 22 回 参 議 院 議 員 通 常 選 挙 [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: https://www.sangiin.go.jp/japanese/gianjoho/old_gaiyo/175/1751100.pdf.

²²¹ Statement by Prime Minister Naoto Kan. *Prime Minister of Japan and His Cabinet* [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: http://japan.kantei.go.jp/kan/statement/201008/10danwa_e.html.

²²² China-Japan relations sour as fishing boat dispute escalates - CSMonitor.com. *Christian Science Monitor* - CSMonitor.com [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <https://www.csmonitor.com/World/Asia-Pacific/2010/0920/China-Japan-relations-sour-as-fishing-boat-dispute-escalates>.

Nicméně všechny mezistranické i mezinárodní problémy šly stranou, když 11. března 2011 zasáhlo oblast Tóhoku zemětřesení o síle 8,9 Richterovy škály, které následně vyvolalo cunami, která poškodila jadernou elektrárnu ve Fukušimě.²²³

Bezprostřední reakce vlády byla velmi rychlá, hned čtyři minuty po zemětřesení byla založena kancelář na shromažďování informací, byla svolána krizová schůze, vytvořena komise na jednání o mimořádné katastrofě, která byla na úrovni kabinetu, a v jejímž čele stál sám premiér. Ani ne 45 minut po katastrofě byly zmobilizovány jednotky sebeobran, které byly okamžitě nasazeny na záchranné akce.²²⁴

Když vlna cunami poničila jaderné reaktory elektrárny Fukušima I, založil Kan další krizovou komisi na úrovni kabinetu, která měla řešit záležitosti spojené s jadernou havarijní situací. Vzhledem k rozsáhlosti katastrofy se vláda musela vypořádat s několika problémy najednou. Bylo třeba zachránit všechny oběti zemětřesení i cunami, vypořádat se s poškozeným jaderným reaktorem, kde hrozilo roztavení přehřátého jádra reaktoru, a znovu obnovit dodávky elektřiny v postižených oblastech.²²⁵ Problémem však bylo, že Kan se až příliš zaměřil na celou záležitost kolem jaderného reaktoru a ostatní problémy v podstatě odsunul stranou.

Stejně jako v případě Hatojamovy vlády, i zde se odrazilo omezení působnosti byrokratů, když opět vznikala spousta nedorozumění a mezi jednotlivými úřady se šířily dezinformace. Vše se pak odráželo i na tiskových konferencích, svolaných pokaždé jiným úřadem. Výsledkem pak byla nedostatečně informovaná veřejnost a spousta nezodpovězených otázek ohledně radioaktivity šířící se z jaderné elektrárny.²²⁶

Průzkumy pak ukazovaly, že téměř 60 % respondentů neschvalovalo jednání vlády v souvislosti s nastalou krizí a 63,7 % uvádělo, že Kan nedokázal využít svého vedoucího postavení a správně zkoordinovat jednotlivé úřady. Měsíc po katastrofě bylo stále 150 tisíc lidí bez domova a veřejná frustrace se odrazila v lokálních volbách v dubnu roku 2011, kde se DSJ hodně propadla. Očekávalo se, že Kan přijme zodpovědnost za špatnou krizovou

---

²²³ ROSENBLUTH, Frances Mccall. Japan in 2011. *Asian Survey* [online]. 2012, **52**(1), 15-27 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2012.52.1.15. s. 15.

²²⁴ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 203.

²²⁵ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 204.

²²⁶ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 207.

organizaci a rezignuje, nicméně, když se v den voleb ukázal Kan na veřejnosti, oznámil, že rezignuje, až napraví veškeré škody, které jeho vláda napáchala.²²⁷

V ten moment začal prakticky boj mezi vnitrostranickou opozicí a opozičními stranami o to, aby Kan rezignoval. Ten souhlasil, ale pouze s podmínkami, že bude moci ještě před rezignací schválit tři zákony, které budou sloužit k rekonstrukci a revitalizaci země.²²⁸

První dva body se týkaly doplňkového rozpočtu na pomoc obětem katastrofy, třetím bodem pak bylo nařízení, že vláda bude prosazovat obnovitelné zdroje, aby se snížila závislost Japonska na jaderné energii. V červenci ještě nařídil povinné zátěžové testování japonských jaderných elektráren, které nebyly v provozu. A poté ještě bez předešlé diskuze s kabinetem zavázal Japonsko k tomu, že bude postupně snižovat užívání jaderné energie. Když byl jeho politický cíl denuklearizovat Japonsko splněn, 26. srpna 2011 dobrovolně rezignoval.²²⁹

Noda Jošihiko

(2. 9. 2011–26. 12. 2012), DSJ

Když Noda Jošihiko nastoupil do úřadu, zrušil veškerá Hatojamova nařízení týkající se omezování moci úředníků. Po zkušenostech z předešlých dvou kabinetů, které ukázaly, že politický aparát není schopen se bez pomoci byrokratů obejít, zrušil veškerá omezení ohledně scházení se ministrů s úředníky a setkání viceministrů. Celý systém se tak velmi rychle vrátil do původního stavu před nástupem DSJ k moci.²³⁰

Prioritou Nodova kabinetu bylo oživení ekonomiky a snížení státního dluhu, který po březnové katastrofě ještě narostl. Vzhledem k tomu, že během Kanova kabinetu byl Noda ministrem financí, tak pod značným vlivem tamějších úředníků došel k názoru, že zvýšení spotřební daně bude pro revitalizaci ekonomiky nezbytné.

Návrhem na zvýšení daně samozřejmě způsobil rozkol ve straně, jelikož část DSJ v čele s Ozawou se odvolávala k tomu, že DSJ vystupovala z voleb v roce 2009 vítězně hlavně z toho důvodu, že se zavazovala k tomu, že nebude zvyšovat daně. I přesto nakonec dokázal Noda návrh o zvýšení spotřební daně prosadit, zejména kvůli podpoře

---

²²⁷ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 210.

²²⁸ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 210.

²²⁹ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 212–214.

²³⁰ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 221–222.

opozičních stran. Důsledkem toho však bylo, že navzdory všem pokusům o kompromis s Ozawou, nakonec Ozawa a dalších téměř 80 členů opustilo stranu.²³¹

Kvůli rozkolu ve straně a návrhu na zvýšení daní klesla popularita Nodova kabinetu na pouhých 20 %. Kabinet měl ovšem v tomhle ohledu podporu LDS, která zvýšení daní podporovala a v podstatě byla nejspíš ráda, že k jejímu schválení dojde během vlády DSJ a nevole a kritika voličů se nesnese na LDS. Návrh nakonec prošel v srpnu i horní sněmovnou, ale pouze pod podmínkou LDS, že Noda rozpustí parlament.²³²

Ačkoliv Noda rozpuštění parlamentu poté ještě dlouho odkládal, nakonec jej rozpustil v listopadu a na prosinec připadaly volby do dolní sněmovny.²³³ DSJ, která se kvůli navrácení se k byrokratickému aparátu a zvýšením spotřební daně přiblížila v podstatě politice LDS, pak nakonec navíc ještě kvůli rozkolu ve straně, přišla ve volbách o celých 173 křesel²³⁴ a vládní moc se tak po třech letech navrátila do rukou LDS.

---

²³¹ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 224.

²³² INOBUCHI, T. *Japan in 2012: Voters Swing, and Swing Away Soon*. s. 185.

²³³ SHINODA, T. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. s. 227.

²³⁴ 2012 衆院選 - 毎日新聞. [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <http://senkyo.mainichi.jp/46shu/>.

Analýza příčin rezignací jednotlivých premiérů

Na základě shromážděných dat z předchozí kapitoly jsem vytvořila pět kategorií, které odpovídají jednotlivým příčinám odchodů premiérů z funkce. V závorkách jsou uvedeni předsedové jednotlivých vlád, kteří do určité kategorie spadají. Jelikož se některé příčiny odchodu z funkce prolínají, někteří premiéři se objeví ve více kategoriích.

1. **Vyslovení nedůvěry vládě** (Hata Cutomu)
2. **Rezignace z důvodu nízké popularity kabinetu** (Takešita Noboru, Mori Joširó, Fukuda Jasuo, Asó Taró, Hatojama Jukio, Kan Naoto)
3. **Rezignace z důvodu propadu strany u voleb** (Uno Sósuke, Murajama Tomiichi, Hašimoto Rjútaró, Abe Šinzó, Asó Taró, Noda Jošihiko)
4. **Rezignace z důvodu korupčního či jiného skandálu** (Takešita Noboru, Uno Sósuke, Mijazawa Kiiči, Hosokawa Morihiro, Hatojama Jukio)
5. **Ostatní** (Kaifu Tošiki, Hosokawa Morihiro, Obuči Keizó, Koizumi Džun'ičiró, Kan Naoto)

Vyslovení nedůvěry vládě

Výsledek analýzy nejčastějšího důvodu rezignace premiérů v období Heisei nelze jednoznačně určit. Je to zejména z toho důvodu, že příčiny odchodu byly často tvořeny mnoha faktory, které se vzájemně prolínaly. Dalo by se říct, že nejméně častým důvodem odchodu premiéra bylo vyslovení nedůvěry vládě. Pouze v případě premiéra Haty byla vládě oficiálně vyslovena a odhlasována nedůvěra. Pokud přihlédneme k příčinám předcházejícím rezignaci, zjistíme, že u mnoha vlád se k vyslovení nedůvěry schylovalo, ale daní premiéři buď dokázali s opozičními stranami dojít ke kompromisu, či rezignovali ještě předtím, než vůbec k hlasování došlo.

Rezignace z důvodu nízké popularity kabinetu

Častá rezignace z důvodu nízké popularity kabinetu se pak velmi často prolínala s propadem vládní strany u voleb. Zároveň pod obě skupiny, tedy nízkou popularitu kabinetu a propad u voleb, můžeme zařadit i rezignaci z důvodu korupčního či jiného skandálu, jehož důsledkem byl často pokles popularity kabinetu a následný propad u voleb. Ukázkovým příkladem byla vláda Takešity, jehož popularita klesla na necelá 4 %, což bylo odrazem korupčního skandálu Recruits a zavedením spotřební daně. Kdyby Takešita ještě před volbami nerezignoval, zcela jistě by se z důvodu nízké popularity ocitl i v kategorii rezignací z důvodu propadu strany u voleb. Stejným případem byl i Mori, jehož kabinet sice nebyl spojován s žádným obrovským skandálem, jako je Recruits, ale samotné Moriho chování a neschopnost z něj učinily druhého

nejméně populárního premiéra období Heisei. Kdyby nerezignoval, jeho nízká popularita by ohrozila volební výsledky LDS.

Fukudova vláda se jako jedna z mála dá zařadit pouze do jedné kategorie. Jeho kabinet byl po roce jeho funkčního období značně nepopulární, dosahoval pouhých 20 % popularity a Fukuda se rozhodl přenechat místo dle svých slov někomu schopnějšímu. Hatojamova popularita poklesla po neúspěšném vyjednávání o přesunu základny Futenma, ke kterému se přidalo ještě obvinění z korupce, načež se Hatojama rozhodl rezignovat, aby dál nešpinil jméno DSJ, která se sotva dostala k moci. Kan za svou nízkou popularitu bohužel vděčil katastrofě ve Fukušimě, přičemž důvod jeho odchodu zapadá spíše do níže uvedené kategorie Ostatní.

Rezignace z důvodu propadu strany u voleb

Všichni premiéři, kteří se ocitli v kategorii rezignace z důvodu propadu u voleb, jsou pak v kategorii, která je zcela jistě provázaná i s nízkou popularitou kabinetu. Zatímco u Murajamy, Asóa a Nody se nejednalo o přijetí zodpovědnosti za volební výsledky, jelikož se jejich strany dočkaly tak obrovského propadu u voleb, že po nich nastoupila nová strana s jiným premiérem, u Una, Hašimota a Abeho se naopak o přijetí zodpovědnosti jednalo. Abeho zdůvodněním byly zároveň zdravotní potíže, ale s přihlédnutím k tehdejší volební výsledkům LDS je zcela jasné, že byly jen částečným důvodem jeho náhlé rezignace.

Rezignace z důvodu korupčního či jiného skandálu

Ačkoliv je korupce v Japonsku silně zakořeněná a mnohdy bývá tolerována, u premiérů Takešity a Una měly korupční skandály na jejich rezignaci přímý vliv. Jak bylo výše zmíněno, důsledkem skandálů obou premiérů klesla jejich popularita, a zatímco Takešita rezignoval ještě před volbami, aby neohrozil stranu, Uno v kabinetu zůstal, a z toho důvodu pak strana utrpěla ve volbách těžké ztráty. Premiéři Hosokawa a Hatojama sice byli obviněni z korupce, přičemž tímto obviněním zdůvodnili i svůj odchod z vlády, nicméně s přihlédnutím ke konci jejich vlád by se dalo říct, že za skutečnými důvody jejich odchodů z vlády se skrývaly zcela jiné problémy a obvinění z korupce posloužilo pouze jako záminka k odůvodnění vlastní rezignace. Korupční skandál v Mijazawově vládě byl pak zcela odlišným případem, neboť kvůli němu došlo k rozkolu ve straně, což vedlo až k premiérově rezignaci.

Ostatní důvody odchodu z vlády

Zvláštní skupinou je pak kategorie Ostatní, kam můžeme zařadit Kaifua, který se v kabinetu sice udržel, ale znovu na stejný post nekandidoval. Premiér Hosokawa zase jako důvod své rezignace uváděl obvinění z korupce, nicméně s velkou pravděpodobností post opustil z toho důvodu, že již nedokázal balancovat na pozici premiéra sedmi koaličních stran. Vláda Obučiho Keizóa bohužel skončila jeho smrtí v úřadě, což se v období Heisei stalo ojedinělým případem.

Funkční období Koizumiho se pak vymyká všem japonským zvyklostem na pozici premiéra v období Heisei. Nejenomže jeho vláda trvala celých 5 let, ale zároveň nebyla ukončena ani porážkou u voleb, ani poklesem popularity, ba právě naopak. Koizumi svůj post opustil po vynikajících volebních výsledcích a s nebývale vysokou důvěrou ve vládu. Nejspíš se tak stalo z důvodu, že sám již cítil, že na postu japonské premiéra dosáhl maxima a v budoucnu by už neměl veřejnosti co nabídnout.

Posledním zvláštním případem je úřad Kana Naota. Ačkoliv jeho rezignace byla zapříčiněná nízkou popularitou kabinetu po událostech zemětřesení v Tóhoku a zároveň mu hrozilo vyslovení nedůvěry vlády, Kan Naoto dokázal ve své funkci prosadit před rezignací ještě několik vlastních politických cílů a paradoxně to nebyla jeho strana ani opoziční strany, kdo byl v nevýhodě, ale právě on, kdo je držel v šachu. V posledním půlroce své vlády prosadil Kan řadu zákonů a až poté rezignoval.

Odraz politických problémů a změn na rezignaci premiéra

Z výsledných dat se z toho důvodu, že se příčiny příliš prolínají, nedá nejčastější důvod rezignace premiérů jednoznačně určit, nicméně z níže uvedených důvodů vyplývá, že jejich rezignace byla odrazem tehdejších problémů politické scény.

Takešitovy a Unoovy skandály

Premiér Takešita a celý skandál týkající se firmy Recruits spustili lavinu událostí, jež ovlivňovaly politické klima ještě dlouho poté. Korupční skandály do té doby v Japonsku nebyly ojedinělým případem. Tentokrát se však veřejnost musela potýkat s rostoucí cenou pozemků a zároveň jí bylo představeno zavedení spotřební daně. Dá se v podstatě říct, že kdyby Takešitova vláda daň nezavedla, nejspíš by se popularita vlády nepropadla natolik, aby mohla ohrožovat výsledky nadcházejících voleb. Zavedení spotřební daně v době, kdy japonská veřejnost sledovala, jak političtí činitelé přicházejí snadným způsobem k penězům a nejsou za to řádně potrestáni, byl ale ze strany vlády chybným krokem, za který zaplatila rezignací premiéra.

Velká většina veřejnosti byla zklamaná i proto, že ze 160 vrcholných činitelů zapojených do skandálu, rezignovalo pouze 40 a stejně jako Takešita se ani po rezignaci z politiky zcela nestáhli. Sám Takešita Noboru pak ze zákulisí politiku ovlivňoval ještě dlouho potom a členem parlamentu zůstal až do své smrti. Korupční skandál firmy Recruits ukázal běžnou praxi japonské politiky, kdy premiér odstoupí, aby vláda ukázala voličům pokoru a lítost a přinesla jim požadovanou oběť za veškeré útrapy, nicméně tato rezignace je pouze formální, jelikož tento politický činitel fakticky z nejvyšších mocenských kruhů neodejde.

Když pak strana hledala Takešitova nástupce, hledala nějakého kandidáta, který vyšel z aféry Recruit s čistým štítem. Bohužel našla premiéra, který byl zapleten do jiných skandálů, které stály stranu LDS voliče, o kterých si do té doby neuvědomovala, že tvoří velmi důležitou část její voličské základny, o ženy. Strana se o tom přesvědčila hned v nadcházejících volbách do horní sněmovny, kdy poprvé od roku 1955 nezískala většinu. LDS však měla štěstí, že v té době ještě neexistovala dostatečně silná opozice, která by proti ní dokázala vytvořit silnou koalici. Opoziční strany navíc u voleb také propadly, jelikož i spousta jejich členů byla do aféry Recruit zapletena.

Obě vlády ukázaly, že korupce je v japonské politice stále silně zakořeněna a japonský volič ji toleruje do té míry, do jaké sám ekonomicky prosperuje. Nedá se ale říct, že by takto velký korupční skandál pominul zcela bez nějakých důsledků. Podle průzkumů

začalo mnoho voličů požadovat změny japonské politiky a otázka reforem se dotkla i samotné LDS, která se rozdělila na dva tábory. Na jedné straně byla antireformní skupina, která chtěla ponechat celý politický aparát ve stavu, v jakém byl. Vzhledem k tomu, že stejně jako v celé japonské společnosti i vztahy mezi jednotlivými členy uvnitř strany fungují na principu seniority, antireformní názory se z velké části našly hlavně mezi prominentními, staršími členy strany, kteří principu seniority využívali. Naopak mladší skupina členů LDS, která i přes veškerou snahu musela kvůli frakční politice stále ještě několik let počkat, než se dostane na vysněné posty, volala po reformě politické struktury a zejména pak po reformě volebního systému, ve kterém mnoho odborníků spatřovalo příčinu korupce a politické moci frakcí.

Rozkol v LDS a boj o změnu volebního systému

Japonská veřejnost reformy chtěla, ale zároveň byla svým způsobem již smířená s tím, že politika je zkorumpovaná a nejspíš ke změně nikdy nedojde. Když ale proreformní křídlo LDS voličům nabídlo reformu v konkrétní podobě volebního systému, veřejnost se začala této reformy dožadovat. O to více, když japonská ekonomika začala skutečně zpomalovat a japonští občané tak po letech blahobytu začali pociťovat první úskali stagnující ekonomiky.

Pokud odchody premiérů Takešity a Una z funkce symbolizovaly měnící se postoj japonské společnosti ke korupci, pak nadcházející premiéři Kaifu a Mijazawa zase symbolizovali boj o reformy na domácí politické scéně. Oba premiéři slibovali voličům změny, otázkou ovšem je, jestli se o jejich prosazení snažili oni sami, nebo šlo o pouhé sliby k uklidnění stále rozhněvané veřejnosti. Ať už šlo o kterýkoliv z důvodů, reforma volebního systému se ukázala být nedosažitelným cílem, jelikož neměla dostatečnou podporu frakcí. Jak bylo již zmíněno, politická moc frakcí tkvěla v podobě starého volebního systému a jeho reformou by jistě oslábila. Snaha o prosazení volební reformy se tak dostala do bludného kruhu, kdy ji nebylo možno schválit, aniž by byla oslabena moc frakcí a moc frakcí nebylo možno oslabit bez reformy systému.

Změna celého systému tak musela přijít zevnitř strany. Bylo potřeba najít dostatek proreformních členů LDS, kteří by se za změnu postavili. Ale vzhledem k tomu, že japonští voliči nejspíš velmi brzy zapomněli na korupční skandály předchozích vlád a ve volbách do dolní sněmovny získala LDS většinu křesel, měli členové strany pocit, že krize je zažehnána a reforem není třeba. Když se pak i přesto premiér Kaifu snažil splnit slib daný voličům a reformu volebního systému prosadit, odvrátily se od něj největší frakce ve straně a návrh neprošel. Kaifu sice na úřad premiéra nerezignoval, ale

rozhodl se v dalších volbách na předsednický post znova kandidovat, nejspíš frustrován tím, že bez podpory frakcí nemá japonský premiér příležitost ukázat určitou nezávislost a nemůže prosazovat vlastní politické cíle.

Když na premiérský post nastoupil Mijazawa, v podstatě se opakovala podobná situace jako v případě Kaifua. V jeho vládě se navíc objevil další korupční skandál, a tak se volání po reformě opět ozvalo. Politik obviněný z korupce byl Kanemaru Šin, předseda největší frakce v LDS. Když pak z funkce odstoupil a hledal se jeho nástupce, rozhodovalo se mezi proreformním Ozawou Ičiróem a antireformním Kadžijamou Seirokiem. Boj o nástupnictví se tak stal přeneseným bojem o reformu volebního systému. Když byl následně do čela frakce zvolen Kadžijama, bylo jasné, že se vládě ani tentokrát nepodaří reformu prosadit. I přes to všechno se Mijazawa návrh zákona pokusil prosadit, ale bez podpory frakcí měl stejně jako jeho předchůdce svázané ruce. Když návrh zákona neprošel, rozhodla se opozice vyslovit vládě nedůvěru, která byla nakonec skutečně odhlasována.

Vláda koalic

Skutečnost, že se opozičním stranám, ke kterým se přidala i část Ozawova proreformního křídla, podařilo vyslovit vládě nedůvěru, byla důkazem toho, že se politické klima mění. LDS se postupně zbavovala svých proreformních členů tak dlouho, až dokázali sami utvořit vlastní skupinu. V předčasných volbách pak sice LDS neztratila hlasy, ale opozice byla po více než 35 letech schopná utvořit koaliční vládu, která by dohromady měla většinu. Mijazawova rezignace tak signalizovala dvě věci – rostla síla opozičních stran a LDS se ocitla uprostřed vnitrostranických rozkolů, které si v takovémto politickém klimatu nemohla dovolit.

Koalice politicky rozličných stran s naprosto nejednotnými názory v oblastech mezinárodních vztahů, jaderné energie, státních výdajů a sociálního zabezpečení fungovala jen do té doby, dokud měly společný cíl, kterým bylo prosazení reformy volebního zákona. Hosokawa na pozici předsedy koalice nastupoval hlavně s cílem prosadit tuto reformu volebního systému, ale posléze se snažil prosadit i jiné politické cíle, které už ale nebyly jednohlasně odsouhlaseny celou koalicí.

V momentě, kdy byla reforma volebního zákona schválena, ocitla se koalice v bodě, kdy nebylo jasné, jakým směrem se vydá. Na jedné straně stála skupina stran, které měly blízko k Ozawově politice, na druhé straně byla JSS a strany si s ní blízke. Hosokawa se ještě nějaký čas snažil mezi stranami balancovat, ale nakonec se začal více přiklánět k Ozawově politice a zneprátelil si tak JSS. Když Hosokawu později LDS

obvinila z korupce, rezignoval. Otázkou však zůstává, zdali rezignoval skutečně z důvodu tohoto obvinění, nebo pro něj byla koordinace příliš velkým soustem. Jeho rezignace však ukázala, že japonská politika byla stále v začátcích a koalice představovaly problém, se kterým se nedokázal zcela poprat. Koalice navíc byla příliš rozličná a složená z přemíry malých stran. Z toho důvodu vznikla potřeba vytvoření větších stran, které by v budoucnu mohly zdárně konkurovat japonskému politickému kolosu LDS.

Hata se koalici snažil ještě udržet, nicméně po tom, co Ozawa založil skupinu *Kaišin*, do které nepřizval JSS a Novou stranu předzvěsti, byla rovnováha mezi jednotlivými stranami narušena. Ozawa tak opakoval chybu LDS, kdy vyloučením skupin s jinými názory připravil úrodnou půdu pro vznik nové koalice. Hataova rezignace, ještě předtím než vůbec došlo k hlasování o nedůvěře vlády, odrážela další změnu politického klimatu politicky pestrých 90. let. JSS společně s Novou stranou předzvěsti vstoupila do nejvíce nepravděpodobné koalice s LDS, což pro LDS znamenalo opět návrat k moci a pro JSS naopak naprostý zánik strany.

Koalice dlouhodobých rivalů JSS a LDS ukázala, že pragmatismus dokáže odsunout veškeré politické neshody do pozadí. Zároveň se na této koalici odrazila i změna globálního politického klimatu, kdy do doby, než skončila studená válka, by bylo spojení dvou tak ideologicky odlišných stran nemožné. Nicméně s pádem Východního bloku se začaly jednotlivé rozdíly pomalu stírat a zbyly už jen rozdílné politické cíle.

Ačkoliv byl do čela vlády jmenován předseda JSS a v čele země tak stanul socialistický premiér, neměla JSS v koalici dostatek politické moci na to, aby mohla prosazovat svou politiku. Premiér naopak musel ustoupit od řady svých cílů a přesvědčení, a když se pak v roce 1995 konaly volby do horní sněmovny, bylo jasné, že voliči JSS straně změnu vlastní politiky a ústupky největšímu politickému rivalovi neodpustili. Volby v roce 1996 a následná rezignace premiéra byly odrazem toho, že pro JSS nebyla koalice záchranou, ale naopak jejím koncem. Od roku 1996 si už strana nikdy nevedla tak dobře a do současnosti získává ve volbách jen velmi nízký počet křesel.

Zpátky k LDS?

Volby do dolní sněmovny sice nebyly pro JSS úspěšné, ale pro LDS naopak znamenaly návrat k moci. Chvíli to tudíž vypadalo, že se strana vrátila ke svému předchozímu neotřesitelnému postavení, nicméně Hašimotova vláda dokázala, že tomu tak rozhodně není a zlaté éře strany již odzvonilo. Nový volební systém byl již dávno schválený a vláda se musela soustředit na nové problémy, kterými byly zejména recese ekonomiky, rostoucí nezaměstnanost a rychle se zvětšující státní dluh. Jelikož se vláda nedokázala vypořádat ani s jedním z těchto problémů, výsledky voleb jasně ukázaly, že voliči chtějí změnu.

Hašimoto rezignoval a v čele vlády stanul Obuči. Ačkoliv během svého úřadu zemřel a konec jeho vlády nám tak nemůže nic napovědět o tom, zdali se v tomto období nějak odrážely změny či problémy japonské politiky, celé jeho funkční období ukázalo hned několik věcí. Již během volby nového premiéra se poprvé ukázalo, že začíná slábnout moc frakcí. Ačkoliv strana jako kandidáta navrhla Obučiho, který měl plnou podporu frakcí, svou kandidaturu oznámil i Kadžijama Seiroku, který kandidoval zcela sám za sebe. Funkci premiéra nakonec nezískal, ale dal ostatním členům LDS jasný signál, že období frakcí pomalu končí.

Po neúspěšných volbách v roce 1998 musel Obuči sestavit koalici se stranou Kómeitó a Liberální stranou. Na domácí scéně se tak promítla další postupná změna politického klimatu. Ukázalo se, že LDS už zcela jistě nemá tak pevné postavení, jak tomu bylo ještě před 10 lety, a bude od této doby muset častěji spolupracovat i s jinými stranami.

Když Obuči zemřel, vybral nejužší kruh vedení strany do čela nového premiéra Moriho, volba bez řádné předešlé diskuze se ukázala být naprostou chybou. Moriho rezignace se 7% popularitou pak zase ukázala, že skutečně nastalo období, kdy se popularita premiéra odrazí i na výsledcích voleb. Začalo se čím dál víc brát v potaz premiérovo chování, vystupování a to, jak stranu reprezentuje. Tento jev je jednak dopadem změny volebního systému a zároveň dalším důkazem, že pozice LDS na domácí scéně oslábila.

Koizumi pak byl, co se oblíbenosti týče, opravdovým opakem Moriho. Na svém premiérském postu se udržel tak dlouho právě proto, že měl dlouhodobě příznivé ukazatele popularity. Koizumi byl mezi premiéry výjimkou, na svém postu se udržel celých pět let, měl vysokou přízeň voličů a bojoval proti vlastní straně. Jeho odchod z funkce nebyl odrazem tehdejší politické situace, jelikož dobrovolný odchod z postu byl ojedinělým případem. Koizumiho obrovský úspěch by se však dal považovat za příčinu neúspěchu dalších tří po sobě jdoucích premiérů.

Koizumiho odkaz a propad LDS

Vlády Abeho, Fukudy i Asóa vykazují spoustu společných rysů. Všichni začínali s poměrně vysokým procentem podpory voličů, které během roku jejich funkčního období kleslo pod 20 %. Stejně tak všichni měli být premiéry, kteří půjdou v Koizumiho šlépějích a budou dál šířit jeho odkaz reformy LDS i celé její tradiční, frakciolizované politiky. Všichni tři se však naopak k frakční politice vrátili, jelikož všichni představili kabinet ne plný odborníků, ale plný členů LDS, kteří se už dostali na řadu na pomyslné čekací listině jednotlivých frakcí. Kabinety premiérů se neobešly ani bez skandálů a zároveň všichni tři premiéři neuměli komunikovat s voliči takovým způsobem, jakým to dělal Koizumi. V době, kdy zasáhla svět finanční krize a Japonsko se stále potýkalo s finančními problémy, nedokázali premiéři navíc ani adresovat ty správné palčivé problémy na domácí scéně a na místo toho se věnovali mezinárodní politice a jiným problémům, které nepatřily mezi každodenní útrapy běžného voliče. Abe, Fukuda ani Asó nedokázali rozpoznat trend měnící se voličské základny a důsledkem toho bylo, že DSJ ve volbách do dolní sněmovny získala nadpoloviční většinu křesel a pozice LDS se na domácí politice poprvé od roku 1955 skutečně otřásla. Klesající popularita a následná rezignace premiérů tak skutečně odrážela měnící se politické klima.

DSJ u moci

DSJ začala svou vládu tím, že omezila moc byrokratického aparátu. Toto omezení mělo pak za následek pád Hatojamovy i Kanovy vlády. Ačkoliv byly jejich důvody rezignace odlišné, oba kabinety selhaly na základě nedostatečné komunikace mezi jednotlivými složkami vlád. DSJ omezila moc úředníků, ale ukázalo se, že dlouho zaběhnuté principy a strukturu vlády nelze změnit ze dne na den. Ačkoliv se DSJ snažila voličům ukázat, že dokáže rozbít tradiční byrokratickou kulturu LDS, ukázalo se, že byrokratická vláda je již natolik vetkaná do japonského politického systému, že snaha o její zrušení pouze poukázala na nedostatek zkušeností DSJ s vládou. Strana totiž nedokázala dohlédnout dál než za omezení byrokratické moci a na vládu bez ní nebyla dostatečně připravena.

Ačkoliv se DSJ snažila na začátku své vlády vymezit proti LDS, tak během Nodovy vlády nakonec zosobňovala všechno, proti čemu se původně vymezovala. Kromě toho, že DSJ slibovala snížení moci byrokratického systému, zaměřovala se i na sociální zabezpečení obyvatel a zejména pak stavěla svůj politický program na tom, že nebude docházet ke zvyšování daní. Noda po zkušenostech obou předchozích premiérů zrušil omezení byrokratického aparátu a jeho reakcí na stále se zvyšující státní dluh bylo zvýšení spotřební daně. Rozhodnutí mu přinesla jednak pokles popularity, ale také

drtivou porážku DSJ ve volbách do dolní sněmovny v roce 2012. Politika DSJ se po třech letech vlády přiblížila politice LDS a jednotlivé vládní kroky stran byly od sebe téměř nerozeznatelné. Voliči se nakonec v tomto případě rozhodli vsadit na jistotu a do čela země se tak opět postavila LDS.

Ozawa Ičiró

Na závěr je ještě třeba zmínit osobnost Ozawy Ičiróa, jenž se ukázal být velmi důležitým hnacím motorem téměř všech stěžejních událostí této doby. Nepřímo totiž stál za většinou rezignací jednotlivých premiérů. Výrazněji se začal angažovat za vlády premiérů Kaifua a Mijazawy, kdy Ozawa stál v čele proreformní skupiny a dožadoval se změny volebního systému. Když pak ke změnám nedošlo, byl to právě on, kdo se svou skupinou podporovatelů založil Japonskou stranu obrození a následně inicioval vznik koalice sedmi stran.

Ozawova vize vytvoření velké strany, která by mohla konkurovat LDS, nakonec přinutila JSS vystoupit z koalice, která posléze vstoupila do koalice s LDS, a Ozawa tak nepřímo stál za pádem vlastní koalice. Po pádu koalice založil vlastní stranu s názvem Nová progresivní strana. Vytvořením této strany přispěl k propadu JSS u voleb, a když se pak strana rozpadla, založil Liberální stranu, se kterou vstoupil do koalice s LDS. Po rozpadu koalice se připojil k DJS, stal se jejím předsedou a zdárně ji dovedl ve volbách roku 2009 k vítězství.

Ačkoliv musel později kvůli korupčnímu skandálu z předsednického postu odstoupit, stále figuroval ve straně jako zákulisní hráč. Jeho jednání mělo nakonec dopad i na rezignaci Kana, když proti němu vedl po katastrofě ve Fukušimě kampaň, stejnou kampaň pak vedl i proti Nodovi po zvýšení spotřební daně. Vzhledem k těmto skutečnostem, kdy ze zákulisí po tak dlouhou dobu ovlivňoval japonskou politiku, si vysloužil přezdívku „stínový šógun“²³⁵. Jeho role v japonských politických dějinách by si rozhodně zasloužila více pozornosti, na což však v této práci není dostatek prostoru.

---

²³⁵ Stejnou přezdívku byl často označován i bývalý premiér Tanaka Kakuei. V japonštině je to pak 闇將軍 (*jami šógun*). Ichiro Ozawa: the shadow shogun *The Economist*. *The Economist - World News, Politics, Economics, Business & Finance* [online]. Copyright © The Economist Newspaper Limited [cit. 23.06.2021]. Dostupné z: <https://www.economist.com/asia/2009/09/10/ichiro-ozawa-the-shadow-shogun>.

Závěr

V úvodu práce jsem si položila otázku, jaká byla nejčastější příčina rezignace jednotlivých japonských premiérů v období Heisei a zdali byla odrazem problémů na politické scéně. Lze říct, že příčiny rezignace japonských premiérů je obtížné jednoznačně shrnout. Celou situaci totiž přirozeně ovlivňuje řada faktorů a příčinou rezignace premiérů pak bývá jejich množina. Stručně však lze shrnout, že vrcholná japonská politická scéna se nejčastěji potýká s problémem korupce a vnitrostranických bojů. Důležitou roli zde samozřejmě hrají jednotlivé politické osobnosti, a z toho důvodu tedy nelze příčiny rezignací paušalizovat.

Na druhou stranu je možné na základě výsledků analýzy konstatovat, že rezignace jednotlivých premiérů byla skutečně odrazem politického klimatu v daném období. Na základě odchodu jednotlivých premiérů z úřadu lze období Heisei v podstatě rozdělit na sedm jednotlivých časových úseků.

Pro první jsou charakteristické korupční a jiné skandály, z nichž nejvýraznějším byla aféra Recruit. Další období je pak charakteristické vnitřními rozkoly ve straně a bojem o reformu volebního systému. Třetím úsekem je období vlády koalic, které byly na japonské politické scéně novinkou, a tak nebyla jejich koordinace úplně zdařilá. Ve čtvrtém časovém období se odráží konec ekonomické prosperity a ztráta pevného postavení LDS. V pátém časovém úseku pak na protikladu Moriho a Koizumiho vlády můžeme pozorovat stoupající důležitost politické image. Šesté období odráží postupný propad LDS od vládní strany až k jejímu přesunu do opozice, poslední úsek pak ukazuje opětovný vzestup DSJ a následně i její pád.

S přihlédnutím k japonské politické kultuře pak můžeme říct, že osoba premiéra plní v případě krize funkci jakési oběti, která je předložena veřejnosti a přijímá zodpovědnost za vývoj situace. Skutečná politika ovšem často probíhá na vnitrostranické úrovni, a samotný premiér má tak pouze malou možnost ji ovlivňovat. Zároveň rezignace na funkci nemá na japonské politické scéně v podstatě žádný význam, jelikož se jedná pouze o symbolický akt, který problémy dané vlády neřeší, pouze přesouvá zodpovědnost na následujícího premiéra. Odchod z úřadu pak bývá v podstatě tím nejjednodušším řešením.

Je také třeba podotknout, že vzhledem k tomu, do jaké míry ovlivňují rezignaci premiéra události na domácí scéně, nemají mezinárodní události na japonské premiéry prakticky žádný vliv. Kromě premiéra Hatojamy se v tomto období nenašel žádný jiný

premiér, který by odstoupil z důvodu mezinárodních sporů, a dokonce ani rezignace Hatojamy nebyla přímým dopadem takového mezinárodního rozkolu.

Japonský premiér je tak skutečně pouze mediátorem bojů jednotlivých mocenských skupin japonské politické scény. Je tedy otázkou, jakým způsobem se změnila pozice premiéra Abeho Šinzóa v jeho druhém funkčním období a zda bude jeho postavení odlišné v novém období Reiwa.

Summary

Author: Silvie Hikešová

Department, Faculty: Department of Asian studies, Faculty of Arts

Title: Japanese political development during the Heisei period with focus on frequent changes of Japanese prime ministers

Advisor: Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D.

Number of pages: 79

Number of signs: 151 479

Number of reference titles: 69

Key words: Japanese prime minister, Heisei period, political issues, resignation

The aim of this master thesis is to find out what was the most common reason for each of Japanese prime minister's resignation during the Heisei period and whether these resignations somehow reflect the political issues during that time. The thesis is divided into four parts. The first part briefly describes the overall historical development of Japan during the Heisei period with focus on economical, political and international issues. The second part discusses the political power of Japanese prime minister. The third part focuses on the reasons for the resignation of each prime minister, and the fourth part is focused on an overall analysis of their resignations.

Seznam literatury

1. CURTIS, Gerald L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. New York: Columbia University Press, 1999. ISBN 0-231-10843-5.
2. GORDON, Andrew. *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-511060-9.
3. HAYAO, Kenji. *The Japanese prime minister and public policy*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1993. ISBN 0822954931.
4. CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. ISBN 9788073675486.
5. JANSEN, Marius B. *The making of modern Japan*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press, 2000. ISBN 0-674-00991-6.
6. LABUS, David. *Japonsko. Stručná historie států*. Praha: Libri, 2009. ISBN 9788072774265.
7. NEARY, Ian. *The State and Politics in Japan*. Vyd. 1., Cambridge: Polity Press, 2002. ISBN 0745621341.
8. REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Vyd. 2., Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Dějiny států. ISBN 9788071065135.
9. ROSENBLUTH, Frances McCall a Michael F. THIES. *Japan Transformed: Political Change and Economic Restructuring*. Princeton, New Jersey; Woodstock, Oxfordshire: Princeton University Press, 2010.
10. SHINODA, Tomohito. *Contemporary Japanese Politics Institutional Changes and Power Shifts*. New York: Columbia University Press, 2013. ISBN 9780231158527.

Seznam internetových zdrojů

1. ALLEN, J. Michael. "The Price of Identity: The 1923 Kantō Earthquake and Its Aftermath." *Korean Studies* 20 [online]. 1996, 64–93. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23719603>.
2. AOKI, Reiko. A Demographic Perspective on Japan's 'Lost Decades.' *Population and Development Review* [online]. 2013, **38**, 103–112. [cit. 21.06.2021]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/23655289.
3. Approval rating for Mori declines to 7% | The Japan Times. *The Japan Times – News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More* [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2001/02/27/national/approval-rating-for-mori-declines-to-7/>.
4. ARASE, David. Japan in 2008: A Prelude to Change?? *Asian Survey* [online]. 2009, **49**(1), 107-119 [cit. 2021-6-17]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.1525/as.2009.49.1.107](https://doi.org/10.1525/as.2009.49.1.107).
5. ARASE, David. Japan in 2009: A Historic Election Year. *Asian Survey* [online]. 2010, **50**(1), 40-55 [cit. 2021-6-17]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.1525/as.2010.50.1.40](https://doi.org/10.1525/as.2010.50.1.40).
6. Archive. Today. [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: https://archive.is/20070712184335/http://www.binghamton.edu/cdp/era/election_s/jpn92par.html.
7. CALDER, Kent E. Japan in 1990: Limits to Change. *Asian Survey* [online]. 1991, **31**(1), 21-35 [cit. 2021-6-17]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.2307/2645182](https://doi.org/10.2307/2645182).
8. CALDER, Kent E. Japan in 1991: Uncertain Quest for a Global Role. *Asian Survey* [online]. 1992, **32**(1), 32-41 [cit. 2021-6-24]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.2307/2645196](https://doi.org/10.2307/2645196).
9. *e-Gov 法令検索* [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=321CONSTITUTION>.
10. Election Resources on the internet: Parliamentary Elections in Japan – Results Lookup. [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <http://electionresources.org/jp/councillors.php?election=1998>.
11. FUKUI, Haruhiro. The Kaifu Government Teeters On. *Current History*, 1991, **90**, 168–181 [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/45316515.

12. FUKUSHIMA, Kiyohiko. The revival of 'big politics' in Japan. *International Affairs* [online]. 1996, **72**(1), 53-72 [cit. 2021-6-17]. ISSN 1468-2346. Dostupné z: doi:10.2307/2624749.
13. Geisha affair troubles Japan. *Washington post* [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1989/06/29/geisha-affair-troubles-japan/2cb2f4b6-0acf-4b4a-a924-debc667dd446/>.
14. GOVELLA, Kristi a Steven VOGEL. Japan in 2007: A Divided Government. *Asian Survey* [online]. 2008, **48**(1), 97-106 [cit. 2021-6-17]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2008.48.1.97.
15. HANLEY, Susan B. a John W. TREAT. Symposium on Continuity and Change in Heisei Japan: Introduction. *Journal of Japanese Studies*, 1997, **23**, 253–255. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/133157.
16. HORWICH, George. Economic Lessons of the Kobe Earthquake. *Economic Development and Cultural Change* [online]. 2000, **48**(3), 521-542 [cit. 2021-6-17]. ISSN 0013-0079. Dostupné z: doi:10.1086/452609.
17. China-Japan relations sour as fishing boat dispute escalates - CSMonitor.com. *Christian Science Monitor - CSMonitor.com* [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <https://www.csmonitor.com/World/Asia-Pacific/2010/0920/China-Japan-relations-sour-as-fishing-boat-dispute-escalates>.
18. CHRISTENSEN, Ray. An Analysis of the 2005 Japanese General Election: Will Koizumi's Political Reforms Endure? *Asian Survey* [online]. 2006, **46**(4), 497-516 [cit. 2021-6-22]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2006.46.4.497.
19. CHRISTENSEN, Ray. An Analysis of the 2005 Japanese General Election: Will Koizumi's Political Reforms Endure? *Asian Survey* [online]. 2006, **46**(4), 497-516 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2006.46.4.497.
20. Ichiro Ozawa: the shadow shogun | The Economist. *The Economist - World News, Politics, Economics, Business & Finance* [online]. Copyright © The Economist Newspaper Limited [cit. 23.06.2021]. Dostupné z: <https://www.economist.com/asia/2009/09/10/ichiro-ozawa-the-shadow-shogun>.

21. INOBUCHI, Takashi. Japan in 2012. Voters Swing, and Swing Away Soon *Asian Survey* [online]. 2013, **53**(1), 184-197 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2013.53.1.184.
22. Japan National Debt 2019 | countryeconomy.com. | countryeconomy.com [online]. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/national-debt/japan>.
23. Japanese PM sparks holy row – BBC News [online]. Copyright © MMIII [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/750180.stm>.
24. JONES, Seth G. a Martin C. LIBICKI. Policing and Japan's Aum Shinrikyo. *How Terrorist Groups End: Lessons for Countering Al Qaeda*, RAND Corporation[online]. 2008, 45–62[cit. 2021-6-18]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/10.7249/mg741rc.12.
25. KABASHIMA, Ikuo a Gill STEEL. “The Koizumi Revolution.” *PS: Political Science and Politics* [online]. 2007, **40** (1), 79–84 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/20451895.
26. KIM, Jung. When Coalition Theories Meet Strange Cases: Two Coalition Governments in Japan, 1993-1994. *Asian Perspective*[online]. 2002, **26** (2), 2002, 179–208 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/42704365.
27. knoema.com. *One Platform for Data Discovery, Management and Visualization, Regardless of Technical Expertise - knoema.com* [online]. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://knoema.com/atlas/Japan/Unemployment-rate>.
28. Koizumi visits war shrine as he pledged – The New York Times. *The New York Times – Breaking News, US News, World News and Videos* [online]. Copyright © [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2005/10/17/world/asia/koizumi-visits-war-shrine-as-he-pledged.html>.
29. KRAUSS, Ellis S. a Benjamin NYBLADE. ‘Presidentialization’ in Japan? The Prime Minister, Media and Elections in Japan. *British Journal of Political Science* [online]. 2005, **35**(2), 357-368 [cit. 2021-5-29]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/4092356.
30. LINCOLN, Edward J. JAPAN IN 2000 The Year that Could Have Been but Was Not. *Asian Survey* [online]. 2001, **41**(1), 49–60 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2001.41.1.49.

31. LINCOLN, Edward J. Japan in 2001: A Depressing Year. *Asian Survey* [online]. 2002, **42**(1), 67-80 [cit. 2021-6-22]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2002.42.1.67.
32. List of prime ministers of Japan | Names & Facts | Britannica. *Encyclopedia Britannica* | *Britannica* [online]. Copyright © Comstock [cit. 21.06.2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/list-of-prime-ministers-of-Japan-1812632>.
33. MAEDA, Ko. Factors behind the Historic Defeat of Japan's Liberal Democratic Party in 2009. *Asian Survey* [online]. 2010, **50**(5), 888-907 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2010.50.5.888.
34. MATSUMOTO, Tomoko. The Semantic Dimensions of an International Story: The 'Ehime Maru' Incident. *ETC: A Review of General Semantics* [online]. 2011, **68**(2), 205–213 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/42579115.
35. METRAUX, Daniel A. Religious Terrorism in Japan: The Fatal Appeal of Aum Shinrikyo. *Asian Survey* [online]. 1995, **35**(12), 1140–1154 [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://as.ucpress.edu/cgi/doi/10.2307/2645835> s. 1149.
36. Mori increasingly under fire | The Japan Times. *The Japan Times – News on Japan, Business News, Opinion, Sports, Entertainment and More* [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2001/02/16/national/mori-increasingly-under-fire/>.
37. NAKANO, Koichi. The Politics of Administrative Reform in Japan, 1993-1998: Toward a More Accountable Government? *Asian Survey* [online]. 1998, **38**(3), 291-309 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.2307/2645429.
38. NESTER, William. Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale. *Third World Quarterly* [online]. 1990, **12**(2), no. 2, 91–109 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/3992261.
39. NOBLE, Gregory W. Japan in 1993: Humpty Dumpty had a Great Fall. *Asian Survey* [online]. 1994, **34**(1), 19-29 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.2307/2644953.
40. Ocala Star-Banner – Google News Archive Search. [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <https://news.google.com/newspapers?nid=1356&dat=20000609&id=budPAAAAIIBAJ&sjid=kQgEAAAIAIBAJ&pg=6636,2031707>.

41. PARACHINI, J. Aum Shinrikyo. *Aptitude for Destruction, Volume 2: Case Studies of Organizational Learning in Five Terrorist Groups*[online]. 2005, 11–36 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.7249/mg332nij.9>.
42. PARK, Gene a Steven VOGEL. Japan in 2006: A Political Transition. *Asian Survey* [online]. 2007, **47**(1), 22-31 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.1525/as.2007.47.1.22](https://doi.org/10.1525/as.2007.47.1.22).
43. Prime Minister's approval rating plunges – UPI Archives. *Top News, Latest headlines, Latest News, World News & U.S News - UPI.com* [online]. Copyright © 2021 United Press International, Inc. All Rights Reserved. [cit. 21.06.2021]. Dostupné z: <https://www.upi.com/Archives/1992/03/10/Prime-Ministers-approval-rating-plunges/2549700203600/>.
44. ROSENBLUTH, Frances Mccall. Japan in 2010. *Asian Survey* [online]. 2011, **51**(1), 41-53 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.1525/as.2011.51.1.41](https://doi.org/10.1525/as.2011.51.1.41).
45. ROSENBLUTH, Frances Mccall. Japan in 2011. *Asian Survey* [online]. 2012, **52**(1), 15-27 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.1525/as.2012.52.1.15](https://doi.org/10.1525/as.2012.52.1.15).
46. SAMUELS, Richard J. Japan in 1989: Changing Times. *Asian Survey* [online]. 1990, **30**(1), 42–51 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.2307/2644771](https://doi.org/10.2307/2644771).
47. SHINODA, Tomohito. Japan's Decision Making under the Coalition Governments. *Asian Survey* [online]. 1998, **38**(7), 703-723 [cit. 2021-6-22]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.2307/2645757](https://doi.org/10.2307/2645757).
48. SHINODA, Tomohito. Japan's Decision Making under the Coalition Governments. *Asian Survey* [online]. 1998, **38**(7), 703–723 [cit. 2021-6-22]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: [doi:10.2307/2645757](https://doi.org/10.2307/2645757).
49. Statement by Prime Minister Naoto Kan. *Prime Minister of Japan and His Cabinet* [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: http://japan.kantei.go.jp/kan/statement/201008/10danwa_e.html.
50. The feminist geisha – Washington post [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/archive/lifestyle/1989/07/19/the-feminist-geisha/e8348ea5-5042-48a8-96a1-0fffcc521614/>.

51. URIU, Robert. Japan in 1998: Nowhere to Go but Up? *Asian Survey* [online]. 1999, **39**(1), 114–124 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.2307/2645600.
52. URIU, Robert. Japan in 1999: Ending the Century on an Uncertain Note. *Asian Survey* [online]. 2000, **40**(1), 140–150 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.2307/3021228.
53. URIU, Robert. Japan in 2002: An Up-and-Down Year, but Mostly Down. *Asian Survey* [online]. 2003, **43**(1), 78–90 [cit. 2021-6-18]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.1525/as.2003.43.1.78.
54. Yakuza Wars | The Asia-Pacific Journal: Japan Focus. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus* [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: <https://apjff.org/-David-McNeill/2911/article.html>.
55. ZAGORSKY, Alexei V. Three Years on a Path to Nowhere: The Hashimoto Initiative in Russian-Japanese Relations. *Pacific Affairs* [online]. 2001, **74**(1) [cit. 2021-6-18]. ISSN 0030851X. Dostupné z: doi:10.2307/2672488.
56. データで見る阪神・淡路大震災 | 神戸新聞 NEXT. *神戸新聞 NEXT* [online]. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://www.kobe-np.co.jp/rentoku/sinsai/graph/sp/p1.shtml>.
57. 日本国憲法 | e-Gov 法令検索. *e-Gov 法令検索* [online]. Copyright © Ministry of Internal Affairs and Communications All Rights Reserved. [cit. 18.06.2021]. Dostupné z: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=321CONSTITUTION>.
58. 第 22 回参議院議員通常選挙 [online]. [cit. 24.06.2021]. Dostupné z: https://www.sangiin.go.jp/japanese/gianjoho/old_gaiyo/175/1751100.pdf.
59. 衆議院・参議院 選挙の歴史 | NHK 選挙 WEB. *NHK* [online]. [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://www.nhk.or.jp/senkyo/database/history/>.